

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

CENTRUM TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

**PROJEKTOVÉ DNY ZAMĚŘENÉ NA VYBRANÁ TÉMATA
ZÁCHRANNÉHO KRUHU NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kateřina Dořková

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Kalistová

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 16. dubna 2024

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Petře Kalistové, za její ochotu, odborné vedení a poskytnuté konzultace při tvorbě mé diplomové práce. Dále děkuji své rodině a přátelům za podporu při studiu, ZŠ Hazlov za umožnění realizace projektového dne.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	6
ÚVOD	7
1 PROJEKTOVÁ VÝUKA	9
1.1 TYPOLOGIE PROJEKTU	11
1.2 PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU	12
1.2.1 Volba výukových cílů	13
1.2.2 Volba tématu	14
1.2.3 Motivace	15
1.2.4 Vytváření plánu.....	15
1.2.5 Pomůcky, materiál.....	15
1.2.6 Vyučovací formy a metody.....	16
1.2.7 Realizace	20
1.2.8 Prezentace	21
1.2.9 Hodnocení	21
1.3 UČITEL A ŽÁK V PROJEKTU.....	22
2 PROBLEMATIKA OCHRANY OBYVATELSTVA NA 1. STUPNI ZŠ	23
2.1 LEGISLATIVA HZS.....	23
2.2 RVP ZV	24
3 ASOCIACE ZÁCHRANNÝ KRUH	25
4 METODIKA PRÁCE	27
5 NÁVRHY PROJEKTOVÝCH DNŮ	29
5.1 PROJEKTOVÝ DEN 1	29
5.2 PROJEKTOVÝ DEN 2	38
5.3 PROJEKTOVÝ DEN 3	44
5.4 PROJEKTOVÝ DEN 4	52
5.5 POPIS A REALIZACE VYBRANÉHO PROJEKTOVÉHO DNE	59
5.5.1 Příprava.....	59
5.5.2 Charakteristika účastníků	59
5.5.3 Průběh dne	59
6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	61
6.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	63
7 DISKUZE	70
ZÁVĚR.....	72
RESUMÉ	74
SUMMARY	75
SEZNAM LITERATURY	76
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH	80
PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

5T – protišoková opatření (ticho, teplo, tekutiny, tišící prostředky, transport)

AP – asistent pedagoga

ČČK – Český červený kříž

ČlaJS – Člověk a jeho svět

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS – Integrovaný záchranný systém

JHP – jednoduché hasební prostředky

KPR – Kardiopulmonální resuscitace

KPZ – krabička poslední záchrany

LMP – Lehké mentální postižení

MŠ – Mateřská škola/y

OČMU – Ochrana člověka za mimořádných událostí

OO – Ochrana obyvatelstva

PD – projektový den

PHP – přenosný hasicí přístroj

POOD – Požární ochrana očima dětí

PV – Projektové vyučování

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

SH ČMS – Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

SŠ – Střední škola/y

ZK – Záchranný kruh

ZŠ – Základní škola/y

Úvod

Svou diplomovou práci zaměřuji na vytváření projektových dnů na 1. stupni ZŠ. Dále se věnuji začlenění tématu ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávání žáků mladšího školního věku.

Vybrala jsem si toto téma v oboru ochrany obyvatelstva, protože je mi blízké a úzce propojené s mým volným časem a dlouholetým koníčkem, jímž jsou dobrovolní hasiči. Jsem členkou Sboru dobrovolných hasičů Skalná od roku 2003. Nejprve jsem byla mladý hasič, později jsem pomáhala jako instruktorka a od 18 let jsem převzala post vedoucího kolektivu mladých hasičů. Trénuji mladé hasiče, pomáháme při pořádání kulturních akcí, vzděláváme se v oblasti prevence a požární ochrany, připravujeme se a pravidelně jezdíme na soutěže v našem okrese, máme i přeshraniční spolupráci s kolegy hasiči z Německa.

Prostřednictvím projektových dnů je dle mého názoru možné pro děti příjemnou, praktickou formou rozvíjet jejich dovednosti a získávat vědomosti nebo je opakovat a upevňovat, tak jak již před mnoha lety pravil J. A. Komenský: „Škola hrou“. Při projektovém dnu se žáci učí vzájemné spolupráci, pomoci druhým a naučí se dbát na ochranu svého zdraví a majetku, neboť je to dnes často diskutované téma. Zvýšená rizika dnešní uspěchané a technicky vyspělé doby, kdy číhá nebezpečí nejen na naše děti na každém kroku. Je proto třeba našim dětem neustále připomínat a učit je, jak se o sebe, svůj život a své blízké, co nejlépe starat a naučit se také rizikům předcházet.

V teoretické části vymezuji základní pojmy týkající se projektového vyučování – co je obsahem projektového vyučování, postup při vytváření projektu – plánování a příprava projektu, realizace, reflexe a hodnocení projektu, projektové metody. Hledám poznatky a srovnávám pohledy různých autorů na projektovou výuku. Popisuji, jaké jsou možnosti začleňování projektové výuky na 1. stupni ZŠ, za použití jakých metod a forem výuky. Zajímám se o postavení žáka a učitele v projektovém vyučování, shrnuji přínosy a úskalí projektové výuky. Dále v této části práce popisuji problematiku ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí z pohledu legislativy, HZS ČR a začlenění této oblasti ve vzdělávacím programu základních škol. Na konec teoretické části uvádím informace o Asociaci Záchraný kruh, její činnosti, popisuji obsah jejich vzdělávacích kurzů určených právě pro 1. stupeň ZŠ.

V praktické části se zabývám vytvořením návrhů projektových dnů. Ty jsou zpracované s podrobným popisem, seznamem pomůcek, eventuálně variantami aktivit tak, aby je mohli použít ve své praxi nejen pedagogové, vedoucí kolektivů mladých hasičů, ale i jiných zájmových útvarů či vedoucí soustředění a táborů pro mládež. Následuje realizace vybraného návrhu. Součástí zrealizovaného projektového dne jsou dotazníky, jimiž ověřuji, co se během projektového dne žáci naučili nového, upevnili již známého či naopak, co pro ně příliš zajímavé nebylo.

Cílem práce je ověřit v praxi efektivitu projektového vyučování u zvoleného tématu na 1. stupni ZŠ. Vytvořím čtyři návrhy projektových dnů na vybraná témata Záchraného kruhu. Reflexí jednoho realizovaného projektového dne a zhodnocením dotazníkového šetření zjistím, co je na místě zlepšit při tvorbě projektového dne. Na závěr uvedu metodická doporučení k využití navržených projektových dnů ve školních a volnočasových aktivitách dětí mladšího školního věku.

1 PROJEKTOVÁ VÝUKA

Neustálé snahy o zkvalitňování výuky přináší inovativní metody, jež dávají možnost vzniknout alternativním školám anebo školy zařazují do výuky nové, moderní vyučovací metody. Projekty ve výuce jsou dnes takovou populární a často využívanou metodou. Kvalitně připravené projektové vyučování je považováno za komplexní a vysoce efektivní vyučovací metodu, dává totiž možnost rozvíjet široké spektrum dovedností žáků. Dle mého názoru jde vždy hlavně o přístup učitele k žákům a o kvalitu přípravy učitele na vyučování. Hledání cest, jak může učitel, co nejlépe vzdělávat, předávat své vědění, zkušenosti dál. Jaké je projektové vyučování, v čem je přínosné pro žáky a učitele, jaká jsou jeho specifika a úskalí, a jak postupovat při vytváření projektu, tomu se budu věnovat v této teoretické části své práce.

Vyučování je podle Skalkové (2007, s. 111) „komplexní proces cílevědomého a systematického vzdělávání i výchovy dětí, mládeže a dospělých“. Má svůj obsah, jímž je učivo, účastníky – učitel a žáci, stanovené cíle, jichž chceme optimálně ve stanovené době dosáhnout. Učitel a žák jsou v tomto procesu ve vzájemné interakci. Učitel volí metody a organizační formy vyučování. Na celý proces působí řada podmínek, vnitřních i vnějších. Jako pedagogové hodnotíme žáky a jejich práci v průběhu vyučování i na jeho závěr a navrhuje zlepšení v různých oblastech pro navazující výuku. I žáci hodnotí svou činnost různou formou.

V historii byly vytvářeny různé koncepce vyučování, ovlivňované řadou událostí ve společnosti, proměnlivými podmínkami sociálně-ekonomickými, filozofickým pojetím člověka a v neposlední řadě bádáním a novými vědeckými poznatky (Skalková, 2007, s. 181). Na konci 20. století však docházelo ke snižování kvality klasického školství, a tak se na mnoha místech objevovaly snahy o zkvalitnění vzdělávacího procesu, což dalo prostor vzniku novým, tzv. inovativním metodám.

Vznik projektové výuky je přisuzován J. Deweymu, jež vytvořil teorii vyučování s důrazem na získávání praktických zkušeností z běžného života, nazval je i heslem „vyučování prostřednictvím konání“. Žáci řeší problémové situace a učí se na základě vlastních zkušeností. Právě J. Dewey je společně s W. H. Kilpatrickem považován za zakladatele

projektového vyučování. Snažili se již v počátcích 18. století své žáky učit v přirozeném prostředí, pracovat rukama a zároveň se učit hlavou (Skalková, 2007, s. 113).

Při učení se v projektech žáci řeší rozsáhlejší problémové úlohy, které vždy zasahují do praktického života. Často také výuka probíhá mimo území školy a žáci jsou přitom přímo zainteresováni, učí se přijímat zodpovědnost za svou činnost v projektu (Maňák, Švec, 2003, s. 168). „Žáci se mohou často více méně sami rozhodovat, jak, kde, kdy a v jakém sledu budou úkoly provádět.“ (J. Petty, 2013, s. 292). Svou nezastupitelnou roli zde hraje aktivní vztah žáků životu kolem nich, k prostředí, ve kterém žijí a je jim blízké, zvyšuje tak motivaci a chtění poznávat.

Do obsahů projektů zahrnuje Petty (2013, s. 292) teoretická cvičení, teoretické zpracování a praktické provedení problému, sepsání práce studováním literatury, praktické cvičení dovedností a tvořivá činnost, navrhování řešení problému, setkávání se se skutečností.

S projektem se úzce pojí pojem projektová metoda. Jde o „uspořádaný systém činností učitele a žáků v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce,“ (Kratochvílová, 2016, s. 37). Projektová metoda sjednocuje dílčí metody výuky a kombinuje různé formy práce. Kategorizaci metod a forem práce uvádím v kapitole níže.

Každý projekt má určité rysy: vlastnosti, postup při jeho plánování a přípravu, praktickou částí je realizování, nezbytné hodnocení a důležitou váhu má prezentace projektu.

Projektové činnosti by podle Pettyho (2013, s. 294) měly být takové, aby žáky zaujaly a byly pro ně zajímavé, motivovali je na základě Maslowovi hierarchie potřeb (důležitá je sebeaktualizace, sebeúcta, prosazování vlastních názorů, možnost zkoumat, komunikovat, prezentovat se). Činnosti by měly být praktické v takových podmínkách, aby daly možnost vyzkoušet si dovednosti reálně. Mají ukazovat žákům příklady z praktického života, zkoušet hrát různé role, pořádat besedy s různými odborníky nebo se vypravovat na exkurze. Svou různorodostí projektové činnosti podněcují u žáků jejich aktivitu a samostatnou činnost. A dále by měly být pro žáky dobře pochopitelné, tzn. správně formulované a vysvětlené učitelem.

Kasíková (1993, s. 11, in Coufalová, 2006) doplňuje rysy projektu o účast na projektu nejen odborníků, ale rodičů nebo blízkého okolí žáků. Dále zdůrazňuje interdisciplinárnost projektu, kdy se propojuje více vědních disciplín prostřednictvím spojení několika vyučovacích předmětů. Svou roli hraje i socializační faktor – propojení školy a širšího okolí, ale také celkově se životem ve společnosti.

1.1 TYPOLOGIE PROJEKTU

Vlastnosti každého projektu jsou různé a dají se podle nich zařadit do určitého typu projektu. Zmiňuji ta kritéria, která uváděli autoři nejčastěji.

Podle účelu se zaměřujeme na určitý cíl, jehož se chceme projektem dosáhnout. Zakladatel projektové metody Killpatrick dělí dále podle účelu projekty na konstruující, vytvářejí z původní myšlenky něco hmotného, dále estetické spojené s prožitkem, projekty vedoucí k získávání dovedností a intelektuální při nichž je řešen problém (Coufalová, 2006, s. 11).

Vztahem k učivu a vyučovacím předmětům, zda je projekt vztažen pouze k jednomu vyučovanému předmětu či více předmětům – integrace učiva, uplatnění mezipředmětových vztahů. K integraci učiva na 1. st. ZŠ lze přistupovat podle Podroužka (2002, in Coufalová, 2006): fenologicky – učivo je řazené podle ročních období, epizodicky – volba tématu pro žáky známého z běžného života, regionálně – žáci poznávají své nejbližší přírodní okolí (obec a region), podle biotopů – je možnost pozorovat jevy v přirozeném prostředí v přírodě, podle vědních oborů – jsou dána kritéria sdružování jevů, chronologicky – učivo má danou časovou návaznost.

Organizační začlenění projektu do vyučování. Zda je zařazen pouze do určitého předmětu nebo jen do jeho částí, do běžného rozvrhu nebo se změnou rozvrhu na projektový den, či projekt dlouhodobější – několikadenní i delší (Coufalová, 2006, s. 11).

Podle délky trvání, svým časovým ohraničením, se dají dělit projekty na krátkodobé v řádu hodin až dní, střednědobé trvající více dní, dlouhodobé od týdne, měsíce, trvající i celý školní rok.

Místo konání je dáno omezením na prostor školy nebo naopak žádanější realizace i mimo školu (do přírody, doma, v různých institucích, ve firmách, na pracovištích).

Podle navrhovatele neboli původce projektu, tím může být jak žák, tak učitel. Projekt může být spontánní, kdy vznikne z přirozené situace a potřeb žáků. Druhý typ je umělý, připravený pouze učitelem. Tyto dva typy se mohou vzájemně v průběhu projektu kombinovat a doplňovat (Coufalová, 2006, s. 12).

Počet zapojených žáků. Většinou je zapojena celá třída, bývá rozdělena na skupiny, dvojice, ale i jednotlivci mohou projekt zpracovávat samostatně. Propojení více tříd v rámci stupně ZŠ, či celé školy je také možné. Moderní doba umožňuje online propojení a spolupráci škol přes internet (Coufalová, 2006, s. 12).

Velikost projektu je pojem relevantní, je dán rozsahem celého projektu, časovou dotací a možnostmi pro jeho realizaci.

1.2 PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU

Na počátku plánování projektu by měl učitel pečlivě zvážit, čeho chce projektem dosáhnout. Nejprve musí vytvořit koncepci neboli návrh konkrétního projektu, který probíhá dle Maňáka (2003, s. 169) v těchto fázích:

1. Stanovení cíle – Volit takový cíl s ohledem na podmínky, zvážit realizovatelnost zvoleného tématu, neopomenout motivaci žáků.
2. Vytvoření plánu – Postupné vytváření projektu, velmi záleží na volbě úkolů a činností, volbě pomůcek, výukových metod a forem, potřebného materiálu, míra přenesení odpovědnosti na žáky – podpora samostatnosti, volba aktivit spojených se závěrečnou prezentací projektu, časové rozvržení.
3. Realizace plánu – Aplikace již naplánovaného do praktické části výuky, samotné aktivní činnosti žáků (hledání informací z různých zdrojů a jejich zpracovávání, praktická cvičení, pozorování, experimentování).
4. Vyhodnocení realizovaného projektu – Závěrečnou fází projektu je jeho prezentace a zhodnocení výsledné práce. Zahrnuje vynaložené pracovní úsilí žáků.

Výše uvedené doplňuje J. Petty (2013, s. 295) o dostupnost zdrojů a literatury – komunikace učitele s knihovníkem o dostupném počtu literatury, kontrola vybavení učebny pomůckami a prostory, zvážení potřebných dovedností žáků, již získaných, při řešení problému.

1.2.1 VOLBA VÝUKOVÝCH CÍLŮ

Kasíková (2007, s. 137) definuje výukový cíl jako „zamýšlené změny v učení a rozvoji žáka (ve vědomostech, dovednostech, vlastnostech, hodnotových orientacích, osobnostním a sociálním rozvoji jedince), kterých má být dosaženo výukou.“ Učitel se musí snažit dopředu vidět a plánovat konkrétní pracovní výsledky. Volit splnitelné cíle na základě znalosti již získaných dovedností žáků.

Hierarchie cílů z hlediska obecnosti udává cíle nejvyšší – obecné cíle studia na škole, cíle jednotlivých předmětů, dále cíle tematických celků, cíle jednotlivých témat, konkrétní cíle vyučovacích hodiny či menších vyučovacích celků a cíle částí vyučovacích hodin. Každý nižší cíl je propojen s vyšším cílem, naplňováním nižších cílů jsou dosahovány i cíle vyšší, a naopak nižší cíle konkrétnější cíle vycházejí z těch obecnějších. Volbou konkrétního vzdělávacího cíle působíme na rozvoj různé oblasti osobnosti žáka. Podle toho dělíme cíle na kognitivní, afektivní, psychomotorické. Kognitivní neboli výchovné rozvíjí oblast poznávacích procesů. Afektivní mají vliv na utváření postojů a hodnot. Psychomotorické propojují myšlení s pohybem a koordinací. Vytvořené taxonomie cílů pomáhají pedagogům při vytyčování výukových cílů – zvažovat jejich náročnost, návaznost a vzájemné propojení.

Nejnámější je Bloomova taxonomie (aktualizovaná L.W. Andersonem a D.R. Krathwohlem) kognitivních cílů. Ta má dvě dimenze: a) kognitivní procesy: zapamatovat, porozumět, aplikovat, analyzovat, hodnotit, vytvářet; b) znalostí: fakta, pojmy, postupy, metakognitivní znalosti. V oblasti afektivní jsou také zpracované taxonomie, např. D. B. Krathwohlem, B. S. Bloomem a S. S. Masiou, vymezující kategorie: přijímání, reagování, oceňování hodnot, integrování hodnot, začlenění systému hodnot do charakterové struktury osobnosti. Psychomotorické cíle jsou zpracované v taxonomii E. Simpsonové následovně: vnímání, zaměření, řízená motorická reakce, automatizace jednoduchých motorických dovedností, automatizace komplexních motorických dovedností, schopnost motorické adaptace, motorická tvořivost.

Na základě zvolených výchovně vzdělávacích cílů následuje volba konkrétních činností. Konkretizace cíle a jeho přesná formulace určí, jaké prostředky zvolíme k jeho dosažení ve výuce a volíme přesné činnosti – čeho má žák v dosáhnout, kam se má posunout, co má zvládnout. Při formulaci cíle používáme aktivní slovesa s předmětem činnosti. Do formulací cílů se mohou promítnout i podmínky potřebné k jeho dosažení a mohou se vztahovat na:

rozsah výkonu (maximální či v předem určeném počtu), zda je určen přesně způsob řešení, určení pomůcek (ano, jaké, či nikoli), prostředí – místo kde bude cíl naplňován, samostatně či ve spolupráci s ostatními. Dále stanovení míry, do jaké úkol zvládnout, vymezením kvantitativním: časové rozmezí, počet, procenta správnosti, odchylkou – počet chyb, nebo kvalitativním: přesnost, originalita (Kasíková, 2007, s. 137-140).

1.2.2 VOLBA TÉMATU

Téma projektu se řídí takzvanou koncentrační ideou. Jak uvádí J. Valenta: „Zázemím projektů je idea souhrnně pojmenovatelné jako koncentrace. Koncentrace ve smyslu stanovení společných jader, základů, situací či jednotlivých myšlenek, kolem nichž by se koncentrovalo učivo. Učivo jinak tradičně předávané ve formě jednotlivých navzájem spíše oddělených vyučovacích předmětů či jednotlivých tematických celků uvnitř těchto předmětů“ (in Kratochvílová, 2016, s. 43). Soustřeďuje se na určitou oblast: zájmy, potřeby, problémy a integruje učivo z více předmětů. Volba tématu může tedy být podle typu koncentračních jader. Obecné téma je určitým zobecňujícím či nadřazeným pojmem dané skutečnosti (např. Zima, Doma, U lékaře, Ve škole). Konkrétní podnět tématu je dán konkrétní situací (např. Školní výlet, Nákupy v obchodě). Formulace otázkou zaměřenou na určitý problém. (např. Jak pomoci zlepšit životní prostředí v naší obci? Co se stane když...?). Zaměřený podle výchovně vzdělávacího cíle dále volíme aktivity v projektu k tomuto cíli směřují.

Dále volba tématu může záležet na tom, zda jej volí učitel nebo žák. Varianty rozpracování samotného projektu pak mohou být následující: Učitel volí téma a sám vše naplánuje a připraví. Učitel přináší námět, žáci s ním souhlasí a dále pracují na projektu sami. Námět přijde od žáků a společně s učitelem se podílejí na tvorbě projektu.

Téma ze života či z fantazijního světa? Možné je obojí. Přestože jsou projekty založené na praktické zkušenosti z reálného světa, lze využít fantazie dětí v různých částech projektu, ale nakonec, ale nakonec projekt směřovat do reálného života. Tato metoda je vhodná především v motivační fázi (Coufalová, 2006, s. 22).

1.2.3 MOTIVACE

Zájem žáků o téma projektu zajistí učitel dostatečnou motivaci. Úkolem je žáky motivovat na začátku, ale i v průběhu projektu. Motivace pomáhá snižovat napětí žáků z požadavků na ně kladených, pomáhá také žákům s výukovými obtížemi lépe zvládnout učení a dosahovat tak lepších výsledků (Coufalová, 2006, s. 13). Vnitřní motivace je taková, kdy žák sám chce danou činnost vykonávat a činí mu uspokojení osobních potřeb. Naopak vnější motivace je způsobena vlivem zvenčí, vnějšími činiteli – vytvořenými učitelem. Vnější motivace převládá u dětí mladšího školního věku. „K postupné přeměně převážně vnější motivace v motivaci převážně vnitřní přispívají vhodně volené učební činnosti,“ (Coufalová, 2006, s. 14). To by měl mít učitel při tvorbě projektů na 1. stupni ZŠ na paměti, aby u žáků podporoval jejich vlastní poznávací procesy, samostatnost, zvědavost a přijímání zodpovědnosti.

1.2.4 VYTVÁŘENÍ PLÁNU

Fáze plánování by měla probíhat ideálně ve spolupráci se žáky. Ti mohou dávat učiteli návrhy např. formou brainstormingu nebo burzou nápadů. Učitel eliminuje tyto návrhy na dle možností realizovatelnosti. Následně může společně se žáky volit další kroky pro realizaci projektu (Kratochvílová, 2016, s. 42). Pro nejmladší žáky 1. stupně ZŠ plánuje zprvu učitel projekty sám.

1.2.5 POMŮCKY, MATERIÁL

Pomůcky jsou především v kompetenci učitele, předem připravené, žáci je mohou po domluvě s učitelem také doplnit. Materiál v podobě literatury v knihovně, ať už třídní nebo školní. Žáci mohou pochopitelně donést svou vlastní literaturu. Možnost přístupu na internet, dnes jsou populární tablety ve výuce či využití učebny informatiky pro vyhledávání informací. Hmotný materiál jako je kancelářský či výtvarný je ovlivněn dostupností ve škole, a tím, co mohou žáci donést z domova – např. zbytkový materiál vhodný k recyklaci, letáky, nebo dary od firem a sponzorů.

1.2.6 VYUČOVACÍ FORMY A METODY

Organizační formy v projektech mohou být jak prací ve skupinách, tak individuální nebo kombinované. Nejčastěji jsou projekty záležitostí jedné třídy. V mnoha školách se uskutečňují mezitřídní projekty, nejsou výjimkou ani celoškolní (Maňák, Švec, 2003, s. 169). Ve své praxi jsem zažila projekty jednodenní v jedné třídě, jednodenní mezitřídní (1.-4. třída), ale i celoškolní.

Podle sociální povahy dělíme organizační formy:

1. Hromadné neboli frontální, jež didakticky zpracoval už J. A. Komenský. Je nejčastěji využíván učiteli, a to z hlediska časového i organizačního – celá třída je vyučována současně. Zaměřuje se na obsah učiva, nejčastěji formou výkladu, vysvětlování, hromadná samostatná práce (Podroužek, 2003, s. 84-85).
2. Skupinová výuka neboli kooperativní učení je založeno na vzájemné spolupráci žáků ve skupinách, rozvoj komunikačních kompetencí při společném řešení zadaného úkolu. Žáci se učí vzájemné pomoci, toleranci, prosazování vlastních názorů a postojů, o nich diskutovat, a nakonec prezentovat své výsledky a hodnotit je. Učitel vybírá a formuluje úkoly, problémy a otázky, vybírá vhodné učivo, dohlíží na průběh výuky, usměrňuje práci žáků a pomáhá jim. Tuto formu výuky zařazujeme do výuky postupně, aby si žáci na ni mohli postupně navyknout. Skupiny volíme podle různých hledisek: druhu činnosti, obtížnosti činnosti, zájmu žáků, pracovního tempa, dovednosti spolupracovat nebo podle složení (homogenní, heterogenní). Využít lze např. metody Brainstorming, jež spočívá ve zpracovávání svých myšlenek a nápadů, způsobů řešení a společném hledání řešení problému. Dále je možné využít Myšlenkové mapy, kdy žáci zaznamenávají průběh svého myšlení na papír – graficky zakreslují, pak vzájemně hodnotí a prezentují ostatním. Nejčastěji využívaná je skupinová diskuse založená na výměně názorů, zkušeností a představ, důležité je dodržení pravidel, aby se žáci nepřekřikovali a vzájemně si naslouchali. Počátky skupinové výuky v USA (experimentální škola Johna Dewee), u nás J. Skalková (Podroužek, 2003, s. 85).
3. Individuální forma vyučování podle Podroužka (2003, s. 86) zohledňuje jednotlivé rozdíly mezi žáky – učební typy, tempo, styly učení, předpokládá už žáků samostatné učení. Učitel se věnuje jednomu žáku nebo malé skupině žáků (např. v uměleckých

či jazykových školách), jak uvádí Vališová (2007, s. 174). Hodnocení individuální činnosti žáka přispívá k jeho rozvoji, podle jeho individuálních potřeb a učitelé přináší zpětnou vazbu, na co se má zaměřit při další výuce u konkrétního žáka. Tato forma výuky je časově náročná, lze ji využít např. v případě vysvětlování problematické látky konkrétnímu žákovi, u žáků s individuálním vzdělávacím plánem, při doučování předmětů, či individuální domácí práci žáků.

Z hlediska časového a prostorového uspořádání při výuce se zaměřujeme na časové rozvržení školního roku, týdne, dne, vyučovací hodiny a zároveň prostorového uspořádání při výuce ve škole i mimo ni. Vyučování může probíhat v odborných učebnách, laboratořích, jako exkurze na pracovištích a v různých institucích, besedou, vycházkou, výletem, školou v přírodě (Vališová, Kasíková, 2007, s. 175).

Metody jsou prostředkem, jehož využívá učitel k dosahování stanovených cílů. Historicky nejstarším způsobem vzdělávání bylo předávání zkušeností od starších mladším, prostým napodobováním dospělých, tak jak je malým dětem přirozené. Což vyzdvihoval i J. A. Komenský v 17. století, „škola hrou“, napodobování a poznávání okolní přírody.

Vyučovací metody jsou tříděny dle autorů a podle odlišných aspektů, ale také se navzájem propojují. V průběhu vyučování je vhodné je střídat různé druhy metody, aby se učitel vyvaroval stereotypu a vhodně motivoval žáky. Výběr metod záleží na učiteli a volí je podle naplánovaných vyučovacích cílů, zvoleného obsahu učiva a dosavadních dosažených vědomostí a dovedností svých žáků.

V projektovém vyučování volíme metody, které žáky aktivují k samostatné činnosti, spolupráci ve skupinách, získávání nových dovedností a znalostí. Níže uvádím vybrané metody vhodné pro projektové vyučování na 1. stupni ZŠ.

Brainstorming – Vhodný na začátku projektu, již při hledání tématu projektu nebo návrhů činností. Spočívá v produkci co nejvíce myšlenek, nápadů, návrhů v rámci skupiny a jejich zapisování na papír nebo tabuli. Má dvě fáze: produkci a hodnocení. Produkční fáze by neměla být příliš dlouhá, obzvláště u žáků stačí maximálně dvakrát 10-15 minut oddělených relaxační přestávkou, jinou oddechující činností. Ve druhé fázi se posuzuje možnost realizovatelnosti, analýza způsobů řešení, stanovení kritérií hodnocení, vhodnost, přínos, zvážení důsledků. Pravidla brainstormingu říkají, volte kreativní prostředí

s možností využití pomůcek pro vyhledávání informací, definujte problém a držte se jeho podstaty, záleží na kvantitě, prozkoumejte všechny nápady, nekritizujte během první fáze (Lokšová, Lokša, 1999, s. 146-147).

Demonstrace – Názorné předvedení předmětů či jevů, ukázkou, pokusem, modelem, projekcí. Využívají se různé pomůcky plošné (obraz) nebo prostorové (model), statické (fotografie) nebo dynamické (video, film). S demonstrací prováděnou učitelem, popř. žákem souvisí přímé aktivní pozorování žáky, a to předem jasně vytyčeného cíle (Skalková, 2007, s. 196).

Dialog – Je rozvinutější formou rozhovoru dvou osob, kdy je komunikace žáka a učitele vzájemně vyvážená, zakládá se na svobodné výměně názorů, tvrzení. Výměnou argumentů a kladením otázek dochází i k vzájemnému porozumění, toleranci druhých.

Didaktická hra – „Předností je její stimulační náboj, jelikož tento náboj probouzí u žáků zájem, zvyšuje motivaci žáků a jejich angažovanost na prováděných činnostech, podněcuje jejich tvořivost, kooperaci i soutěživost, nutí je využívat různých poznatků a dovedností, zapojovat životní zkušenosti,“ (Průcha, Walterová, Mareš 2003 in Zormanová, 2012, s. 64-65) Hra má svá pravidla, učí žáky odpovědnosti za jejich dodržování a sebekontroly.

Diskuse – Objevuje se nejčastěji v závěru. „Je vzájemným rozhovorem mezi všemi členy skupiny, v němž jde o vyjasnění stanovené problematiky“ (Skalková, 2007, s. 191). Zakládá se na výměně názorů, o nichž žáci přemýšlejí, zaměřují svou pozornost a naslouchají druhým, učí se je vhodně zformulovat svůj postoj a obhájit jej. Na rozdíl od rozhovoru jsou otázky rozsáhlejší a zaměřené dobře formulovaný úkol. Úlohou učitele je zajistit takové podmínky, aby se i ostýchaví žáci zapojili do diskuse, vést diskusi, případně vhodně doplnit a na závěr shrnout.

Dramatizace – Metoda uměleckého učení, na základě příběhu (pohádka aj.), při němž žáci hrají role a prožívají je, uplatňují fantazii, vystupují před ostatními.

Heuristická metoda – „Název je odvozen od řeckého slova heuréka: našel jsem, objevil jsem. Žáci se aktivně podílejí na objevování nových poznatků i metod práce, tj. na osvojování nového učiva. Nezpracovávají samostatně celé úlohy, ale jen jednotlivé etapy – kroky řešení,“ (Lokšová, Lokša, 1999, s. 144). Úlohy jsou dvojího typu, odůvodňující nebo

objevující – hledají nové řešení. Ve skupinách se žáci učí hledání co nejvíce možností řešení, diskutují o nich, ověřují jejich správnost, zdůvodňují před ostatními.

Inscenační metoda – Dává možnost dramatizace, hraní rolí, kdy žáci zinscenují určitou situaci. Následně v diskusi hledají řešení problému a východisko ze situace. Děti jsou emocionálně zaangażované, uvědomují si respektování lidských práv, jsou vedeni ke zdraví (Lokšová, Lokša, 1999, s. 150).

Laboratorní práce – Je praktická činnost, při níž žáci experimentují, provádějí pokusy, prakticky manipulují s předměty, samostatně uvažují, pozorují, měří, váží, pracují s pomůckami, nástroji. Získané hodnoty si zapisují, porovnávají v tabulkách a grafech, vyhodnocují výsledky. Při laboratorních pracích si ověřují již získané vědomosti a dovednosti, aplikují je v praxi a také získávají nové (Skalková, 2007, s. 197).

Montáž a demontáž – Vytváření modelů pomocí konstrukčních stavebnic je formou problémového vyučování. Rozvíjí technické myšlení žáků, kteří musejí porozumět principům a funkci stavebních prvků a ty následně prakticky uplatnit, prostudovat návody a plánky, samostatně tvořit, navrhovat, vypočítat, zakreslit. V neposlední řadě rozvíjí u žáků zručnost a jemnou motoriku (Skalková, 2007, s. 197).

Myšlenková mapa – Umožňuje přemýšlet o tématu v rámci dosavadních zkušeností ještě před jeho studiem. Slouží jako prostředek zaznamenání znalostí, nejčastěji grafické na papír či tabuli, následně shrnutí a uvědomí si souvislostí v rámci probíraného tématu. Postup při tvorbě myšlenkové mapy je dán napsáním prvního slova, daného učitelem, ale možno i žákem. Důležité je pokládání otázek učitelem, které vede žáky hlouběji přemýšlet a hledat další související pojmy. Zapisujeme co nejvíce pojmů a vyznačujeme i vztahy mezi nimi (Zormanová, 2012, s. 121).

Práce s učebnicí a knihou – Stávají se zdrojem informací při samostatném vyhledávání informací. Základem je porozumění čtenému textu. Zde hraje roli pomoc učitele, který má připravené kontrolní otázky a úkoly, pro ověření úrovně porozumění žáků tomu, co čtou, dále vysvětlení neznámých a odborných slov. Navazuje reprodukce obsahu textu vlastními slovy, orientace v rozsáhlejším textu, psaní výpisků. Knihy a učebnice obsahují mimo textu obrázky, diagramy, plánky, mapy, tabulky, se kterými se žáci seznamují a učí se s nimi pracovat (Skalková, 2007, s.194-195).

Praktické pracovní činnosti – Při nich se „používá nástrojů, strojů, měřících pomůcek, jsou sestavovány modely, různé výrobky užité povahy. Žáci získávají poučení o vlastnostech materiálu, o nástrojích, o strojích a jejich funkci. Osvojují si určité postupy a pracovní dovednosti, dovednost pracovat soustředěně a kulturně,“ (Skalková, 2007, s. 198). Vytvářejí kladný vztah žáků k práci, odpovědnost za svou práci. Řadíme sem i pěstitelské a chovatelské práce.

Problémová metoda – Žáci jsou postaveni před problém (situaci), který mají za úkol samostatně vyřešit. Musí analyzovat, objevovat, bádát, hledat nové informace, aby dosáhli vyřešení problému (Zormanová, 2012, s.77).

Rozhovor – Učitel pokládá žákům návodné otázky, ti se snaží odpovídat na základě vlastní zkušenosti a společně dojít k novým poznatkům o určitém jevu nebo problému. Uplatní se především při seznamování s novým učivem, opakování a upevňování nových vědomostí a umožňuje kontrolovat úroveň již osvojovaných poznatků. Na učitele klade rozhovor nároky v přípravě otázek, tak aby následovaly logicky za sebou a byly v návaznosti na probíranou látku, přiměřeně k věku žáků (Skalková, 2007, s. 190).

Simulační a situační metoda – Simulace znamená předvedení dané skutečnosti za pomoci modelu, nákresu, map, her, zařízení jako trenažér, za přímého zapojení žáků. Situační metoda zahrnuje praktické řešení případů ze života – problémové situace (např. dopravní nehoda, konflikt ve třídě), při nichž žáci analyzují danou situaci a jejím postupným řešením získávají nové dovednosti – asertivnímu chování, ovládní svých reakcí, spolupráci (Skalková, 2007, s. 200).

Soutěž – Učí žáky „fair play, toleranci, vyvinutí maximálního úsilí a odpovědnosti za celek,“ (Skalková, 2007, s. 199). Záleží na co nejlepším výsledku, vyhodnocuje se pořadí zúčastněných.

1.2.7 REALIZACE

Projekt se řídí stanoveným plánem za dohledu učitele. Učitel zůstává v roli rádce a citlivě zasahuje do práce žáků, pokud není v souladu se zvolenými cíli. Žáci samostatně pracují, získávají potřebné informace a materiál, vyhledávají a analyzují (Kratochvílová, 2016, s. 42). Pokud je projekt realizován ve skupině, obvykle si zvolí každá svého mluvčího, který

komunikuje s vyučujícím a měl by koordinovat činnost ve skupině. Všichni žáci se dostávají do určitých rolí, někdy pracují každý samostatně, bez pomoci učitele, s pomocí učitele a vzájemně spolupracují.

1.2.8 PREZENTACE

Jako ukončení projektu by žáci měli představit k čemu dospěli, výsledek mohou prezentovat ve své kmenové třídě, před ostatními třídami v rámci školy nebo před rodiči či širší veřejností, možno i před zapojenými do projektu, jako různé instituce, zřizovatel apod. Forma prezentace může mít podobu plakátů, nástěnky, výstavy, fotodokumentace, digitální podobu formou videa, prezentace za využití techniky (počítač, dataprojektor), výtvaru (časopisu, knihy, modelu). Činnostní forma: uspořádání soutěže, vystoupení či koncertu, besedy, přednášky, realizaci výletu. Při prezentaci získávají žáci zpětnou vazbu (Kratochvílová, 2016, s. 42).

1.2.9 HODNOCENÍ

Hodnocení je především reflexe celého procesu týkajícího se daného projektu, od samotného plánování projektu, zhodnocení jeho průběhu a konečných výsledků, žáky i učitelem. Žákům jsou buď vyučujícím dána kritéria hodnocení nebo si je žáci vytvářejí s učitelem společně. Na závěr hodnocení by mělo dojít na zpětnou vazbu pro všechny zúčastněné, z níž vyplynou opatření pro další výuku (Kratochvílová, 2016, s. 42).

V průběhu projektové výuky by měl učitel posuzovat: samostatnost žáků, aktivní vytváření otázek, formulace hypotéz a ověřování, hledání efektivních řešení problémů; jak žáci dokážou řídit svůj pracovní proces, komunikovat a spolupracovat ve skupině, následně prezentovat své výsledky; činnost jednotlivce i celé skupiny.

Slovní hodnocení je u projektu vhodnější, známkou se dá hodnotit, pokud je jeho součástí práce hodnotitelná známkou – písemná, slohová či výtvarná práce. Slovním hodnocením dokážeme lépe vystihnout činnost žáka, aktivitu, jeho posun v získávaných dovednostech a vědomostech. Poskytujeme žákovi zpětnou vazbu k jeho vlastní činnosti a jeho procesu učení (Coufalová, 2006, s. 23).

1.3 UČITEL A ŽÁK V PROJEKTU

Učitel v průběhu projektu přebírá roli poradce a partnera žáka. „Společně vytvářejí určité dílo, za které každý z nich nese svůj díl odpovědnosti,“ (Coufalová, 2006, s. 12). Na 1. stupni ZŠ učitel je zpočátku hlavním koordinátorem výuky, ale postupně se žáci více osamostatňují a přebírají zodpovědnost za svou činnost při plnění úkolů. Podle Maňáka (2003) „žák potřebuje své vědomosti dovednosti a zkušenosti syntetizovat a uvádět do souvislostí, což je možné jen v rámci soustavného vedení.“ Další role jmenuje Kašová (1995, s.11): vytváření příjemného klima třídy, kde se žáci budou cítit bezpečně, posiluje jejich sebevědomí a pozitivní vztah ke světu a životu, podpora tvůrčí činnosti, rozvoje fantazie. Učitel musí být připraven pohotově reagovat na vzniklé situace v průběhu projektu, ukazuje žákům, jak zacházet s chybou.

Pozitivní vlivy projektové výuky na osobnost dítěte podle Zormanové (2012, s. 97-98): Žák se učí samostatnosti a odpovědnosti za své rozhodování, jednání a chování; rozvíjí komunikační dovednosti a spolupráci, respektuje potřeby druhých. Dostává se do role vyhledávače informací, analyzátor, třídíče získaných informací, kontrolora, časoměřiče, vedoucího týmu, zapisovatele. Reaguje na nově vzniklé situace při řešení problémů, hodnotí svou vlastní činnost při sebereflexi, výsledek své práce i činnost spolužáků. Prezentuje dosažené výsledky.

Úskalí, která mohou čekat učitele jsou v náročnosti projektu, ve stránce časové, a to již ve fázi přípravy (volba cílů, tématu, zpracování návrhu projektu) i při samotné realizaci. Dále důkladné promyšlení a příprava pomůcek, materiálů a potřebných prostor. Personální stránka – zabezpečení dozoru nad žáky po dobu průběhu projektu ve všech prostorech. Volba organizace žáků. Hodnocení žáků, projektu a reflexe celého projektu. Učitel musí vše důkladně promyslet.

2 PROBLEMATIKA OCHRANY OBYVATELSTVA NA 1. STUPNI ZŠ

2.1 LEGISLATIVA HZS

Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 zpracovalo Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR v souladu s ustanovením zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, a byla schválena v červnu 2021. Ta zahrnuje 3 strategické cíle: rozvoj podmínek ochrany obyvatelstva, podpora úkolů a opatření a zvyšování účinnosti organizace. Definovány jsou základní úkoly ochrany obyvatelstva – celkem dvanáct. (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2024).

HZS ČR dlouhodobě spolupracuje s MŠ, ZŠ i SŠ a podporuje pedagogy při výuce tematiky Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Ve spolupráci s Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy vypracoval pro ně podklady obsahující základní pojmy, legislativní zakotvení, návrh na rozložení učiva a očekávané výstupy, doporučenou literaturu a odkazy, metody a formy práce. Podporuje edukaci žáků tvorbou vzdělávacích materiálů (učebnic, příruček, metodik) v tištěné i elektronické podobě. Tyto materiály a odkazy jsou dostupné na webových stránkách HZS ČR. (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2023)

Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti, „obsahuje základní výčet cílových skupin, nejužívanější formy výuky a vzdělávání obyvatelstva, základní cíle, kterých má být edukací dosaženo a jednotlivé checklisty pro cílové skupiny, jež představují základní okruhy, které by měl přednášející s cílovou skupinou probrat.“ (Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR, 2018). Tato metodická příručka v příloze popisuje vybrané programy podporované nebo realizované HZS ČR, výchovy mládeže týkající se uvádí Asociaci Záchranný kruh, Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva, Spolupráce se spolkem SH ČMS, Program Hasiči pro školy, tvorbu e-learningu pro učitele zahrnující problematiku OČMU – výše zmíněné materiály. Další metodickou pomůckou pro učitele vydanou HZS ČR je Ochrana člověka za mimořádných událostí z r. 2003, která „obsahuje návod, jak žáky připravit na dopad možných následků živelních pohrom a dalších mimořádných událostí, způsobených lidskou činností, které mohou přivodit tělesná zranění a duševní poruchy, ztráty na životech nebo majetku. Žákům je třeba neustále zdůrazňovat, že ačkoliv průběh většiny mimořádných událostí nemusí být plně pod kontrolou člověka, tak jejich ničivé následky mohou být minimalizovány účinnými

opatřeními a připraveností záchranných složek i občanů.“ (Martínek, 2003). V příručce jsou uvedeny základní pojmy dané problematiky a metodické materiály pro praktické cvičení, včetně další doporučené literatury.

2.2 RVP ZV

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání udává školám vytváření rámcových vzdělávacích programů, jejichž povinnou součástí je začleňování problematiky ochrany obyvatelstva do výuky. Revidovaný RVP ZV z roku 2023 je rozložen do devíti vzdělávacích oblastí: Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk), Matematika a její aplikace, Informatika, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství), Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis), Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova), Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova), Člověk a svět práce.

V charakteristice jednotlivých oblastí je vymezen vzdělávací obsah dané oblasti a na daném stupni vzdělávání, na něj navazuje cílové zaměření k dosahování klíčových kompetencí. Vzdělávací obsah je dán učivem a očekávanými výstupy – dělí se na 1. období (1.-3. ročník) a 2. období (4.-5. ročník). Očekávané výstupy stanovují úroveň osvojení učiva na konci 5. a 9. ročníku a schopnost jej využít v reálném životě. Upravené očekávané výstupy stanovují minimální doporučenou úroveň osvojení pro žáky s podpůrnými opatřeními (RVP ZV, 2023).

Přehledný metodický materiál pro učitele ZŠ vytvořily Mertová a Slaná Reissmannová (2021). Přehledně v něm uvádí, jak je zařazeno téma OČMU do RVP ZV. Hlavní vzdělávací oblastí je Člověk a zdraví, dále Člověk a společnost, Člověk a příroda. Dále stručně popisují očekávané výstupy dle RVP ZV 2021, hlavní cíle, klíčové kompetence žáků, podrobné návrhy vyučovacích hodin k základním tématům, včetně odkazů.

3 ASOCIACE ZÁCHRANNÝ KRUH

Motto asociace zní: „Vědět, znamená přežít.“ Je sdružením spojujícím záchranářské, vzdělávací instituce a subjekty, které společně vytvářejí projekty pro cílové skupiny v oblasti prevence a ochrany zdraví, majetku za běžných rizik a mimořádných událostí a ochrany životního prostředí. Při nich vznikají vzdělávací materiály – obrázky, pracovní listy, interaktivní a multimediální učebnice, vzdělávací aplikace, pexesa, hry, výukové prezentace a videa, vzdělávací videa „Ty to zvládneš“. Vše je dostupné na webových stránkách nebo poskytováno prostřednictvím partnerských organizací v oblasti prevence. Působnost je široká, od dětí a rodičů, přes pedagogy i nepedagogické pracovníky věnující se mládeži ve výchovně vzdělávací činnosti, až po širokou veřejnost a různé instituce. Tato asociace funguje od roku 2005 a sídlí v Karlových Varech, kde vytvořila a provozuje unikátní vzdělávací areál Svět záchranářů. Dále vytvořila bezpečnostní informační systém pro města a obce (Asociace Záchraný kruh, 2005-2024a).

Na webových stránkách sdružení je určená sekce pro školy, přístupná po registraci. Obsahuje interaktivní vzdělávací kurzy s multimediálními učebnicemi, pracovní listy, metodické materiály, databázi obrázků, testovací systém, výuková videa, vzdělávací hry. To vše zdarma. Interaktivní multimediální učebnice obsahuje několik tematických oblastí, které se prolínají i ostatními materiály. Pro 1. stupeň ZŠ jsou to běžná rizika, dopravní výchova, mimořádné události, osobní bezpečí, první pomoc, požáry. Zaměřují se na prevenci běžných rizik a příčiny vzniku zranění a požárů, a to doma i venku, v různých ročních obdobích, podporují ekologickou výchovu, ochranu osobního bezpečí – šikana, násilí, nebezpečné látky a trestná činnost. Instruktažní videa, interaktivní cvičení a hry propojené s pracovními listy nabízí zábavnou vzdělávací formu. V sekci pracovních listů, metodik a plakátů, databáze obrázků, je kolonka hledání zároveň s volbou úrovně vzdělávacího stupně od MŠ po SŠ. V testovacím systému lze vytvořit test s možností volby jeho názvu a popisu, výběru otázek, či nastavení ilustračních obrázků u otázek. Otázky jsou vytvořené v databázi a jejich výběr je možno ručně či náhodně dle navolených kritérií, a to z několika okruhů. Pro 1. stupeň ZŠ jsou vhodné: dopravní výchova, běžná rizika, osobní bezpečí, mimořádné události a první pomoc. Lze navolit počet otázek do testu i obtížnost I., II. nebo III. Vygenerovaný test lze upravovat, nahlížet na otázky, mazat a přidávat nové.

Projektové vyučování nabízí náměty na projektové dny. Různé materiály jsou již uspořádány ke konkrétním tématům, např. Tísňová volání, Mimořádné události, Integrovaný záchranný systém, Signály, sirény, varování. Tato sekce je v současné době stále doplňována novými materiály. Výuková videa kreslená i reálná jsou rozdělena do složek opět ke konkrétním tématům. Nabídka šesti sad deskových a vzdělávacích her, doplněných o cd-romy s interaktivními vzdělávacími materiály. Tyto i další pomůcky lze zakoupit v e-shopu.

Sdružení je aktivní i na sociálních sítích, kde sdílí aktuální informace k akcím, událostem, vztahujícím se např. ke konkrétním ročním obdobím, častým rizikům, mezinárodním dnům v oblasti ochrany zdraví. Velkou zajímavostí budící pozornost i ve světě je vybudovaný Svět záchranářů, který sídlí v Karlových Varech. Ve vybudovaném pavilonu s modely budov, trenažéry a dopravním hřištěm pořádá asociace akce se zážitkovými a vzdělávacími programy. Tento projekt je inspirací pro další kraje, které se již chystají budovat stejné areály.

Obrázek 1: Web Asociace Záchraný kruh (2024)

4 METODIKA PRÁCE

Projektové vyučování se nabízí jako vhodná forma pro zařazení témat ochrany člověka a zdraví za mimořádných událostí do výuky, a to i u žáků mladšího školního věku. Dává možnost propojit výuku s praktickým životem, získávání cenných osobních zkušeností, rozvíjení kompetencí potřebných do budoucna – k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní. Návrhy projektových dnů na tato témata se mohou stát materiálem nápomocným učitelům a jiným zájemcům při práci s dětmi mladšího školního věku, a prostředkem, kterým je možné i malé děti naučit dbát o své zdraví, zvýšené bezpečnosti v rizikových situacích a jak se zachovat při mimořádné události.

Cíl práce

Cílem práce je vytvoření návrhů projektových dnů s tematikou Záchraného kruhu pro děti na 1. stupni ZŠ. Dílčím cílem bude ověření vybraného vytvořeného programu v rámci celodenního projektu s těmito dětmi.

Úkoly práce

Charakteristika projektového vyučování, uvedení možností zařazování tématu ochrany člověka za mimořádných událostí do výuky na 1. stupni ZŠ.

Charakteristika činnosti asociace Záchraný kruh.

Příprava projektových dnů, inspirace vybranými tématy Záchraného kruhu vhodnými pro 1. stupeň ZŠ.

Realizace vybraného projektového dne se žáky mladšího školního věku.

Popis, realizace a vyhodnocení dotazníkového šetření pro zúčastněné žáky.

Uvedení metodických doporučení k využití navržených projektových dnů ve školních a volnočasových aktivitách dětí mladšího školního věku.

Výzkumné otázky

Je vhodné zařazování projektového vyučování do výuky dětí mladšího školního věku?

Jaké jsou možnosti využití projektového vyučování při zařazování problematiky ochrany člověka v mimořádných událostech ve výuce na 1. stupni ZŠ?

Výzkumné metody

Bude se jednat o práci projektového a metodického typu. Teoretická východiska uvedu formou popisné obsahové analýzy. Pilotní výzkumné šetření kvantitativního charakteru formou dotazníku bude sloužit jako prostředek zpětné vazby, k získání informací o názorech a pocitech žáků na závěr realizovaného projektového dne. Respondenty budou žáci 1. stupně vybrané základní školy. Dle aktuálních možností v době realizace projektového dne bude zvolen jeden ročník, více ročníků či žáci celého 1. stupně ZŠ. Zvolila jsem výzkumnou metodu dotazník s uzavřenými i otevřenými otázkami. Dotazník bude papírovou formou vyplňován žáky ve škole na závěr projektového dne. Analýza dat z dotazníkového šetření a jejich statistické zpracování provedu v softwaru MS Excel – zaznamenání v tabulkách a grafické zpracování výsledků.

5 NÁVRHY PROJEKTOVÝCH DNŮ

Níže uvedené návrhy projektových dnů se týkají vybraných témat výukových materiálů Záchraného kruhu pro 1. stupeň ZŠ: Oheň a požár, Bezpečně doma, Bezpečně v přírodě, Bezpečně ve městě.

Pokud není uvedeno jinak, materiály (pracovní listy, obrázky, didaktické hry, testové otázky, aj.) jsou dostupné na webových stránkách www.zachranny-kruh.cz, po registraci v sekci Pro školy. Pro vyhledání materiálu použít lupu v záhlaví. (Asociace Záchraný kruh, 2023b).

Účelem projektových dnů je zařazení tématu ochrany člověka za mimořádných událostí do výuky – prevence a požární ochrana, uplatnění mezipředmětových vztahů. Časové rozvržení je vždy 4-5 vyučovacích hodin (1 školní den), navíc doplňující aktivity k danému tématu.

Typologie projektu podle: délky trvání – krátkodobý (jednodenní), vztahu k učivu – více předmětový – Čj, M, TV, ČlaJS, VV, navrhovatele – uměle připravený, účelu – kombinovaný (dovednostní, vědomostní).

Projektový den vždy začíná motivační aktivitou, následuje rozdělení žáků do družstev, různou formou v každém projektovém dni. Koncepce rozpisu a startovních lístků je na 10 družstev a 10 stanovišť, kde se družstva vystřídají po 15 minutách (Příloha č. 1).

Na závěr žáci na každém stanovišti, kde právě skončili vyplní krátký dotazník k projektovému dni. Ukončení a vyhodnocení projektového dne společně v tělocvičně nebo na hřišti, shrnutí projektového dne. Mohou provést krátké okomentování práce skupin na stanovištích, a to všichni vyučující i žáci ve skupinách.

5.1 PROJEKTOVÝ DEN 1

Název: Oheň a požár

Klíčová slova: požár, dobrý a zlý oheň, hasiči, hoření – Ohňový trojúhelník, prevence požárů, základy hašení – hasební prostředky a hasicí přístroje, tísňové volání – telefonní čísla a telefonát, ukázka hasičů nebo návštěva hasičské zbrojnice, siréna.

Výstup projektu:

Myšlenková mapa na téma: „Zlý a hodný oheň“

Vytvoření příběhu souvisejícím s požárem – písemná podoba, vyprávění nebo scénka.

Výtvarná práce – kresba/malba, plakát na téma „Požár“ do soutěže Požární ochrana očima dětí.

Organizace projektu: 1. stupeň ZŠ, tělocvična, školní zahrada a hřiště, případně návštěva hasičské stanice.

Vzdělávací cíle projektu:

a) Kognitivní:

- Žák se naučí postup telefonování při volání pomoci.
- Žák zná telefonní čísla tísňového volání.
- Žák vyjmenuje složky IZS.
- Žák vyjmenuje druhy hasicích přístrojů a jednoduché hasební prostředky.

b) Afektivní:

- Žák je aktivní při plnění úkolů a spolupracuje ve skupině při plnění úkolů.
- Žák chápe důležitost ochrany zdraví a její vztah s prevencí vzniku požáru.
- Žák chápe vztah mezi ohněm a požárem.

c) Psychomotorické:

- Žák překoná připravenou dráhu s překážkami.

Metody v projektu: myšlenková mapa, rozhovor, diskuse, beseda, názorně demonstrační – ukázky vybavení a náčiní, obrázky, didaktické hry, pohybové hry, kresba/malba, dramatizace, popis, vysvětlování, pracovní list, simulační metoda, soutěž, dovednostně-praktická.

Příprava projektu:

- Pomůcky jsou uvedeny u jednotlivých stanovišť.
- Tělocvična, 10 stanovišť, 10 pedagogických dozorů na stanovištích.
- Rozdělení do skupin, barevné papíry, startovní lístky, označení stanovišť.

Úvodní část:

1. Motivační beseda s hasiči

Čas: 45 minut

Pomůcky: hasičská výzbroj a výstroj, lavičky a žíněnky na sezení

Metody: názorně demonstrační, beseda

Forma: hromadná (všechny třídy)

Místo: tělocvična

Beseda o práci hasiče a jeho vybavení, prohlídka výstroje a výzbroje.

2. Rozdělení do skupin

Čas: 5 minut

Pomůcky: puzzle – rozstříhané a zalaminované obrázky v obálcích (Příloha č. 2), barevné papíry v eurofolii (Příloha č. 2), izolepa/provázek, startovní lístky, psací potřeby

Místo: tělocvična

Počet skupin: 10

- Každá třída si vylosuje z připravené hromádky 1 dílek puzzle (dílký jsou v obálcích napočítané podle počtu žáků pro každou třídu).
- Podle barvy se rozdělí do 10 skupin, ve skupině složí z dílků obrázků, pojmenují ho.
- Každá skupina dostane startovní lístek s časovým rozpisem na stanoviště, vymyslí a napíše název skupiny, ze zadní strany napíše jména členů skupiny.
- Ve skupině si rozdělí role:
 - o kapitán – je mluvčí skupiny, zodpovídá za svou skupinu
 - o zapisovatel – zapisuje při plnění úkolů
 - o časoměřič – má startovní lístek a hlídá čas přesunu na stanoviště
 - o hlídač – hlídá, aby se přemísťovali všichni členové skupiny společně mezi stanovišti a aby si nezapomněli batohy.
- Následuje přemístění na stanoviště podle časového rozpisu na startovním lístku (Příloha č. 1)

Stanoviště:

1. Zlý a hodný oheň

Čas: 15 minut

Pomůcky: obrázky „Zlý a hodný oheň“, čtvrtka A3, bílé papíry, psací potřeby (tužky, pastelky, fixy), nůžky, fixy

Metody: myšlenková mapa

Forma: skupinová

Místo: třída

- Obrázky „Zlý a hodný oheň“ umístěné na tabuli.
- Úvodní slovo učitele: „Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán. Zamyslete se: Kdy nám oheň dobře slouží? Kdy už je ale nebezpečný?“.
- Úkol: Vytvořit myšlenkovou mapu na téma: „Zlý a hodný oheň“. Slovy a obrázky znázornit zadané téma.
- Zapojení všech členů skupiny – kresba obrázků na papíry a mohou je vystříhnout a dolepit do mapy.

2. Ohňový trojúhelník

Čas: 15 minut

Pomůcky: kartičky Ohňový trojúhelník (Příloha č. 3) - ke stažení viz K5 Požární ochrana (SH ČMS, 2023), kartičky s písmeny (7 slov – „Otevřený oheň doma“)

Metody: didaktická hra – skládání obrázků a slov, popis obrázků, vysvětlování, diskuse

Forma: skupinová

Místo: třída

- a) Ohňový trojúhelník
 - Úkol: Složit správně obrázky a popisky na strany trojúhelníku. Popsat, jak vzniká oheň a následně požár. Pokud by si nevěděli rady, mohou nahlédnout do nápovědy (malý ohňový trojúhelník – umístit někam dál, aby si k němu museli dojít a zapamatovat).
 - Učitel vysvětlí princip vzniku požáru – 3 podmínky pro vznik ohně.
- b) Otevřený oheň doma.
 - Úkol: Z písmen složit 7 slov (sirky, zapalovač, sporák, svíčky, krb, ohniště, gril).
- c) Otázka: „Proč oheň nepatří do rukou dětem?“
 - Diskuse k otázce. Žáci by měli dojít k odpovědi: Nebezpečí popálení a vzniku požáru!

3. Tísňové volání

Čas: 15 minut

Pomůcky: kartičky s číslicemi na skládání tel. č. IZS, obrázky vozidel IZS a postav, pracovní list, karty s popisy, psací potřeba

Metody: didaktická hra – kartičky s číslicemi, obrázky vozidel a postav, pracovní list, psací potřeba

Forma: skupinová

Místo: třída

- Skupina plní 2 úkoly zároveň, musí si rozdělit role.
- a) Čísla IZS – Běhací hra s číslicemi
 - Úkol: Najít všechny číslice potřebné pro složení telefonních čísel IZS – složit a správně telefonní čísla, přiřadit obrázky vozidel a postav, pojmenovat složku IZS.
- b) Pracovní list + karty s popisy
 - Ve skupině vyplnit pracovní list na základě informací na kartách rozmístěných ve třídě. (Příloha č. 4)

4. Telefonát při požáru

Čas: 15 minut

Pomůcky: tabule, křída/fix na tabuli, telefon, lístek s modelovým telefonátem, obrázky s požáry

Metody: simulační metoda

Forma: dvojice

Místo: třída

- a) Učitel a jeden žák provádí nácvik správného telefonátu při volání pomoci – čte lístek s modelovým telefonátem. (Příloha č. 5)
- b) Žáci ve dvojici nacvičí vlastní telefonát při požáru a předvedou. Mohou vymyslet vlastní situaci nebo využít obrázků. 1. žák je centrála a 2. žák je volající.
 - Na tabuli napsány návodné otázky: KDO-CO-KDE? KDO volá? CO se stalo? KDE se to stalo?

5. Hašení požáru – jednoduché hasební prostředky a hasicí přístroje

Čas: 15 minut

Pomůcky: obrázky hasicích přístrojů a hořlavých předmětů, Poster – ochrana před požárem (přehled PHP), pexeso – jednoduché hasební prostředky (SH ČMS, 2014), tabule, křída/fix na tabuli

Metody: názorně-demonstrační (obrázky), didaktická hra (pexeso), rozhovor, vysvětlování

Forma: skupinová

Místo: třída

- a) Hasící přístroje – obrázky hasicích přístrojů a hořlavých předmětů
 - Pravidlo napsané na tabuli: „Voda a pěna nesmí do elektřiny!“
 - Úkol: Pojmenovat hasící přístroje a předměty. Přiřazovat vhodné hasící přístroje k hašení různých předmětů na obrázcích. Náповěda na plakátu s PHP (POSTER – Ochrana před požárem). Vysvětlování, proč jsou tyto hasící přístroje vhodné
 - Rozhovor: Žáci odpovídají na otázky: „Máme hasící přístroje i ve škole? Kde? A proč? Kdo s nimi smí hasit?“
- b) Pexeso – Jednoduché hasební prostředky (Příloha č.6)
 - Napsané na tabuli: „Jednoduchý hasební prostředek je to, co můžeme ihned použít k hašení malého požáru.“ A názvy jednoduchých hasebních prostředků – náповěda k pexesu (tlumice, trhací hák, kbelík/vědro, písek, páčidlo, lopata, pila, sekera, přenosný hasící přístroj)
 - Hraje se jako pexeso, všichni společně. Při otočení kartičky každý žák pojmenuje hasební prostředek.

6. Siréna, hlásiče požárů

Čas: 15 minut

Pomůcky: lístečky s indiciemi (8)

Metody: didaktická hra – kartičky, obrázky, rozhovor

Forma: skupinová

Místo: třída

- a) Siréna
 - Úkol: Najít 8 indicií na lístečku, rozmístěných po třídě (3 DRUHY, TRVÁ 60 s NEBO 140 s, 1. STŘEDA V MĚSÍCI, HOUKÁ, ZKOUŠKA VE 12:00 H, POŽÁRNÍ POPLACH, VOLÁ HASIČE, 6 PÍSMEN), které napoví, jaké slovo mají uhodnout: “SIRÉNA”.
 - „Co je to? Kde je to? A proč ji slyšíme?“

- „Co udělám, když slyším houkat sirénu?“ Záleží na tom, jakou sirénu uslyším.
- Následně plní další úkol.

b) Druhy sirény (Příloha č. 7)

- Úkol: Složit správně obrázky s popisy a komu jsou určeny.
 - 1. požární poplach 25 s + 10 s pauza + 25 s hasiči
 - 2. všeobecná výstraha kolísavý 140 s obyvatelé
 - 3. zkušební tón nepřerušovaný 140 s zkouška funkčnosti

c) Hlásiče požárů (požární hlásič, detektor kouře)

- Otázka: „Můžeme mít i doma něco, co nás podobně upozorní na nebezpečí jako je požár?“ (Jinými slovy: Ohlásí nám požár.)
- Rozhovor o hlásiči požáru. „V nových rodinných domech povinný od roku 2008.“

7. Vozidla IZS

Čas: 15 minut

Pomůcky: puzzle, obrázky (požární vůz, policie, záchraná služba) připevněné na provázku a tužce k namotávání

Metody: soutěž, didaktická hra

Forma: jednotlivci, dvojice až šestice

Místo: třída

- a) Soutěž, namotávání provázku na tužku, na druhém konci je připevněný obrázek vozu. Čí vůz bude nejrychlejší? (Příloha č. 8)
- b) Puzzle – složit obrázky s telefonními čísly IZS. (Příloha č. 8)

8. Vytvoření příběhu

Čas: 15 minut

Pomůcky: kartičky se slovy, papíry, psací potřeby

Metody: psaní příběhu/dramatizace

Forma: skupinová

Místo: třída

- c) Úkol: Vylosují si kartičku se 3 slovy. Vymyslet a napsat příběh, kde budou tři zadaná slova. Příběh zahrát jako krátkou scénku. Kapitán čte a ostatní hrají děj.

- d) Slova na kartičkách: svíčka-záclona-hoří, olej-pánvička-voda, adventní věnec-ubrus-hoří, žehlička-maminka-kouř, krb-kalhoty-sušit, požár-zkrat-blesk, elektrická zásuvka-dítě-sanitka, hrnec-popálení-pomoc, sirky-dítě-hoří, utěrka-sporák-oheň.

9. Hry – Dovednosti hasiče A

Čas: 15 minut

Pomůcky: hasičské náčiní (hadice C více ks, golfový míček, kuželky, stopky, papír, tužka, kuželky

Metody: dovednostně-praktická

Forma: skupinová, jednotlivci, dvojice

Místo: Šatny

Hasičské úkoly:

- rozvinutí (rozhození) hadice na cíl – kuželku
- motání hadice – přeložené napůl
- zapojování hadic za sebou – soutěž ve dvojici (Příloha č. 9)
- prostrkávání golfového míčku hadicí na čas – mohou jednotlivci nebo spolupracovat ve dvojici

10. Hry – Dovednosti hasiče B

Čas: 15 minut

Pomůcky: předměty a pomůcky z TV na sestavení překážkové dráhy, nosítka

Metody: dovednostně-praktická

Forma: skupinová, jednotlivci

Místo: tělocvična

- a) Překonávání překážkové dráhy hasiče: přenášení hadice, tunel, plazení, přenášení medicinbalu, prolézání kruhů zavěšených na žebřinách, přelézání překážek – švédské bedny, laťky, molitany, matrace apod.
- b) Transport zraněného: Ve vymezeném prostoru, v nosítkách (4 žáci) nebo na stoličce (2 žáci spojí ruce tak, že levou rukou chytí pravé zápěstí a spojí společně ruce, na nich nesou zraněného, který se jich přidržuje kolem ramen).

Další aktivity:

1. Soutěž POOD

Čas: 45 minut (1 vyučovací hodina VV, může být mimo projektový den)

Pomůcky: čtvrtka A4-A3, pastelky/fixy/vodové barvy

Metody: kresba, malba

Forma: jednotlivci/skupina

Namalovat nebo nakreslit obrázek nebo plakát do výtvarné soutěže Požární ochrana očima dětí na téma: „Požár“ (SH ČMS, 2024).

2. Praktická část hašení – venku

Čas: 20-30 minut

Pomůcky: džberová ruční stříkačka, kuželky, voda, 2 kbelíky, kelímky, kužely

Metody: dovednostně-praktická

Forma: jednotlivci/skupina

- a) Pumpovat a sestříknout kuželky ruční džberovou stříkačkou zapůjčenou od hasičů.
- b) Dálková doprava vody – přenášení kelímků z jednoho kbelíku do druhého v kužely vymezeném prostoru nebo štafetou nebo žáci utvoří živý řetěz a podávají si kelímky s vodou.

3. Hasicí přístroje a hydranty ve škole

Čas: 15 minut

Pomůcky: papír, psací potřeba

Metody: dovednostně-praktická, diskuse

Forma: jednotlivci/skupina

- a) Projít školu a vypsát, jaké hasicí přístroje nebo hydranty jsou ve škole a místo, kde se nacházejí.
- b) Následuje diskuse, proč jsou takto rozmístěné?

4. Práce hasiče

Čas: 15 minut

Pomůcky: tabule/papír, křídly/fixy/psací potřeby

Metody: brainstorming

Forma: skupinová

- a) Skupina má za úkol společně napsat za 5 minut co nejvíce slov na téma: „Práce hasiče“
- b) Dalších 5 minut vyhodnotí zapsaná slova, vyberou podstatné k prezentaci.
- c) Prezentují závěrečných 5 minut.

5.2 PROJEKTOVÝ DEN 2

Název: Bezpečně doma

Klíčová slova: bezpečně doma, úrazy doma, první pomoc, prevence vzniku požáru, nácvik telefonátu tísňového volání, jak se zachovat v krizové situaci, evakuace z budovy, evakuační zavazadlo, složky IZS a telefonní čísla.

Výstup projektu:

Poskytování první pomoci – praktický nácvik ošetřování zranění.

Praktický nácvik evakuace z budovy.

Výtvarná práce – kresba/malba, plakát na téma „Nebezpečí doma“, do soutěže Požární ochrana očima dětí.

Organizace projektu: 1. stupeň ZŠ, tělocvična, školní zahrada a hřiště, spolupráce s ČČK, Střední zdravotnickou školou či jinými zdravotníky.

Vzdělávací cíle projektu:

- a) Kognitivní:
 - Žák se naučí postup telefonování při volání pomoci.
 - Žák zná telefonní čísla tísňového volání.
 - Žák vyjmenuje složky IZS a jejich telefonní čísla.
 - Žák diskutuje o bezpečném chování doma.
- b) Afektivní:
 - Žák je aktivní při plnění úkolů a spolupracuje ve skupině při plnění úkolů.
 - Žák chápe důležitost ochrany zdraví a její vztah s prevencí úrazů a vzniku požáru.
- c) Psychomotorické:
 - Žák poskytne první pomoc zraněnému a zavolá pomoc.

- Žák se organizovaně evakuje z budovy.

Metody v projektu: poslech čteného textu, rozhovor, brainstorming, pohybová didaktická hra, pracovní list, simulační metoda, dovednostně-praktická, názorně demonstrační, hra, diskuse, test, vysvětlování, praktický nácvik, kresba, malba

Příprava projektu:

- Pomůcky uvedeny u jednotlivých stanovišť.
- 10 stanovišť, 10 pedagogických dozorů na stanovištích.
- Motivační příběh.
- Rozdělení do skupin – kartičky s čísly.

Úvodní část:

1. Motivační příběh

Čas: 15-20 minut

Pomůcky: příběh

Metody: poslech čteného příběhu, rozhovor

Forma: hromadná

Místo: třída

- Četba příběhu „Hrátky s elektřinou“ (Příloha č. 10)
- Následuje rozhovor se žáky o tom, co může být doma nebezpečné a jak je možné tomu předejít.

2. Rozdělení do skupin

- Ve skupinách budou žáci plnit jednotlivá stanoviště.
- Číslice z telefonních čísel IZS: 0, 1, 2, 5, 6, 8 (celkem šest číslic = šest skupin), každá číslice tolikrát, kolik chceme počet žáků v jedné skupině. Varianta: Pokud chceme více skupin, lze číslice barevně rozlišit nebo použít i ostatní číslice (0, 1, 2, 3, 4, atd.)
- Každý žák si vezme jednu kartičku a utvoří skupiny podle shodné číslice. (Skupina s číslicí 0, skupina s číslicí 1, atd.)

Stanoviště:**1. Prevence úrazů a vzniku požáru****Čas:** do 15 minut**Pomůcky:** papíry, psací potřeby**Metody:** brainstorming**Forma:** skupinová**Místo:** třída

- Téma: „Prevence úrazů a vzniku požárů doma. Pravidla bezpečného chování doma. Jak se chováme, abychom zamezili vzniku úrazů, které mohou vzniknout neopatrností, neznalostí nebo nedbalostí anebo vzniku požáru.“
- Celá skupina nejprve zapisuje slova, slovní spojení, krátké věty k tématu (5 minut).
- Poté diskutují o zapsaných slovech a vybírají ta nejpodstatnější – vyznačí si barevně (5 minut).
- Skupina prezentuje to, co zvolila jako nejdůležitější k tématu (5 minut).

2. Čísla tísňového volání**Čas:** 15 minut**Pomůcky:** kartičky – čísla obrázky vozů a postav, tužka, pracovní list (Příloha č. 11)**Metody:** pohybová didaktická hra, pracovní list**Forma:** skupinová**Místo:** třída

- a) Skládání telefonních čísel tísňového volání – Běhací hra, žáci běhají po jednom a nosí kartičky, skládají puzzle s číslicemi, přiřadí obrázky vozů a postav.
- b) Pracovní list + karty s popisy – Ve skupině vyplnit pracovní list na základě zjištěných informací z karet rozmístěných po třídě. (Příloha č. 4)

3. Nácvik telefonátu přivolání pomoci**Čas:** 15 minut**Pomůcky:** tabule, křída/fix, telefon, lístek s modelovým telefonátem, 2 telefony**Metody:** simulační metoda**Forma:** dvojice

Místo: třída

- a) Úvod: Co dělat, když je doma někdo zraněný? Postup: „Zkontrolovat zraněného, poskytnout první pomoc a telefonovat rychlou záchrannou službu nebo tísňovou linku 112.“
- b) Nácvik telefonátu:
 - Na tabuli napsány návodné otázky: KDO-CO-KDE? KDO volá? CO se stalo? KDE se to stalo?
 - Učitel a jeden žák provádí nácvik správného telefonátu při volání pomoci – čte lístek s modelovým telefonátem. (Příloha č. 5)
 - Žáci ve dvojici provádí nácvik telefonátu při požáru a předvedou. Mohou vymyslet vlastní situaci nebo využít obrázek. 1. žák je centrál a 2. žák je volající.

4. První pomoc

Čas: celkem 60 minut (4 stanoviště po 15 minutách)

Pomůcky: figurína KPR, obvazová technika, nosítka, případně zdravotník či žáci zdravotnické školy, maskování na zranění

Metody: dovednostně-praktická, názorně-demonstrační

Forma: jednotlivec/skupiny

Místo: v různých prostorách školy pro přiblížení realitě (v kuchyňce, v relaxační místnosti, ve třídách na 1. stupni, na schodech, na záchodech, v tělocvičně aj.)

- **Stanoviště:**
 - a) Figurína KPR – nácvik resuscitace.
 - b) Obvazová technika – ošetření nejčastějších zranění obvazem a šátkem (odřenina, popálenina, zlomenina, krvácení).
 - c) Transport zraněných vyznačenou trasou – židlička, podpírání, nosítka.
 - d) Bezvědomí + stabilizovaná poloha – postup kontroly zraněného, který nereaguje, kontrola dechu a tepu, uložení do stabilizované polohy.
- 4 pedagogické nebo zdravotnické dozory, instruování a kontrola provádění.

5. Evakuace z budovy

Čas: 15 minut

Pomůcky: šátky, tužka, pracovní list „Požáry – Evakuace“

Metody: rozhovor, pracovní list, hra

Forma: skupinová, dvojice

Místo: třída, škola

- a) Rozhovor: „Kdy je nutná evakuace? Úniková cesta – Co to znamená? Jaké označení má úniková cesta?“
- b) Pracovní list „Požáry – Evakuace“ – vyplnit a vybarvit.
- c) Při evakuaci může být na chodbě kouř nebo tma. Hra ve dvojicích: Se šátkem zavázanýma očima poslepu projít po třídě, první jde poslepu sám a druhý ho naviguje, aby do ničeho nenarazil.

6. Evakuační zavazadlo

Čas: 15 minut

Pomůcky: kartičky s písmeny – rozstříhaná slova (barevně rozlišená ze zadní strany)

Metody: didaktická hra, diskuse

Forma: skupinová

Místo: třída

- a) Úkol: Složit z písmen slova. (jídlo, tekutiny, jídelní potřeby, léky, lékárnička, oblečení, potřeby na spaní, hygienické potřeby, doklady, cennosti, mobil, nabíječka, baterka, rádio, náhradní baterie).
- b) Diskuse o tom, co do evakuačního zavazadla patří, a proč.

7. V domě hoří

Čas: 15 minut

Pomůcky: pracovní list, tužka

Metody: pracovní listy, rozhovor

Forma: skupina

Místo: třída

- a) Pracovní listy „Jak se chovat při požáru“ vyplní ve skupině.
- b) Rozhovor o situacích z pracovních listů.

Jak se zachovám, když v domě hoří a já nemohu ven? Co vše je důležité udělat? Co nedělat?

Další aktivity:**1. Značení únikové cesty**

Čas: 15 minut

Pomůcky: -

Metody: názorně demonstrační, vysvětlování

Forma: skupinová

Místo: škola

Najít značení únikové cesty ve škole. Učitel vysvětlí rozmístění značení.

2. Nácvik evakuace

Čas: 15 minut

Pomůcky: siréna, vyhlášení poplachu

Metody: praktický nácvik

Forma: hromadná (celá škola)

Místo: škola, venkovní prostory určené k evakuaci

Vyhlášení cvičného poplachu, žáci ve třídách. Nácvik evakuace ze školy.

3. Soutěž POOD

Čas: 45 minut (1 vyučovací hodina VV, může být mimo projektový den)

Pomůcky: čtvrtka A4-A3, pastelky/fixy/vodové barvy

Metody: kresba, malba

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

Namalovat nebo nakreslit obrázek nebo plakát do výtvarné soutěže Požární ochrana očima dětí (POOD) na téma: „Nebezpečí doma“. (SH ČMS, 2024)

4. Test první pomoci

Čas: 15 minut

Pomůcky: test

Metody: test

Forma: jednotlivci/skupinová

Místo: třída

Vygenerován v testovacím systému na webu Záchranného kruhu.

5.3 PROJEKTOVÝ DEN 3

Název: Bezpečně v přírodě

Klíčová slova: nebezpečí v přírodě, přírodní živly, rostliny a živočichové, orientace – neztratím se v přírodě, buzola, mapa, telefonní čísla, telefonát přivolání pomoci, horská služba, první pomoc při zranění: úpal, úžeh, tonutí, vosí bodnutí, hadí uštknutí, klíště, popáleniny, spálení sluncem, krvácení, lékárnička, KPZ.

Výstup projektu:

Výtvarná práce – kresba/malba, plakát na téma „Nebezpečí v přírodě“, do soutěže Požární ochrana očima dětí.

Myšlenková mapa na téma „Přírodní živly“.

Brainstorming na téma: „Plánování cesty do přírody“.

Organizace projektu: 1. stupeň ZŠ, tělocvična, školní zahrada a hřiště, spolupráce s ČČK, Střední zdravotnickou školou či jinými zdravotníky, horskou službou.

Vzdělávací cíle projektu:

- a) Kognitivní:
 - Žák se naučí postup telefonování při volání pomoci.
 - Žák zná telefonní čísla tísňového volání.
 - Žák vyjmenuje složky IZS.
 - Žák zná obsah lékárničky.
 - Žák rozezná pro člověka nebezpečné živočichy a rostliny.
- b) Afektivní:
 - Žák je aktivní při plnění úkolů a spolupracuje ve skupině při plnění úkolů.

- Žák chápe důležitost ochrany zdraví a její vztah s prevencí úrazů a vzniku požáru při pobytu v přírodě.
 - Žák chrání přírodu, uvědomuje si, jak se bezpečně zachází o ohněm v přírodě.
- c) Psychomotorické:
- Žák se naučí praktické ošetření zranění, obvazové techniky.
 - Žák se orientuje v prostoru podle světových stran, orientuje se podle mapy.

Metody v projektu: interaktivní kurz/hry, diskuse, didaktická pohybová hra, rozhovor, myšlenková mapa, popis, vysvětlování, didaktická hra, brainstorming, názorně demonstrační, pozorování, popis, výukové video, rozhovor, poslech písně, test, kresba, malba, dovednostně-praktická.

Příprava projektu:

- Pomůcky uvedeny u jednotlivých stanovišť.
- 10 stanovišť, 10 pedagogických dozorců na stanovištích.
- Rozdělení do družstev – Rozstříhaná slovní spojení, barevně rozlišená.
- Oslovit organizace – spolupráce s ČČK, Střední zdravotnickou školou či jinými zdravotníky, horskou službou.

Úvodní část:

1. Video kurz – „Přežití v přírodě“

Čas: do 30 minut

Pomůcky: interaktivní tabule, počítač, videokurz „Přežití v přírodě“

Metody: interaktivní výukový kurz, diskuse

Forma: hromadná – každá třída zvlášť

Místo: třída

- Pouze část: „Příprava na cestu“ (zahrnuje kapitoly: batoh, KPZ, lékárnička, oblečení)
- Třídní diskuse o obsahu této části kurzu.

2. Rozdělení do skupin

- Žáci si vylosují jednu část rozstříhané skupiny slov, které spolu vzájemně souvisejí. Jsou barevně rozlišeny na zadní straně. Jeden lístek lze rozstříhat na libovolný počet dílků, podle počtu žáků ve družstvu. Po složení slov následuje krátká diskuse ve skupině, jak se chovat bezpečně při možné nebezpečné situaci.
- Skupiny slov:
 - BOUŘKA, BLESK, STROM
 - KROUPY, BEZPEČNÝ ÚKRYT
 - POVODEŇ, PYTLE S PÍSKEM
 - VICHŘICE, SILNÝ VÍTR
 - TORNÁDO, BEZPEČNÝ ÚKRYT
 - RYBNÍK, NEZNÁMÁ VODA
 - SNÍH A LED, HORSKÁ SLUŽBA
 - JEDOVATÉ ROSTLINY
 - JEDOVATÍ A NEBEZPEČNÍ ŽIVOČICHOVÉ
 - HORKO, ÚŽEH A ÚPAL
- Ve skupinách budou žáci plnit jednotlivá stanoviště.

Stanoviště:

1. Orientace v prostoru

Čas: 15 minut

Pomůcky: obrázek směrové růžice A4, kartičky s písmeny (ORIENTACE), karta s tajenkou (Příloha č. 12)

Metody: didaktická pohybová hra, rozhovor

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

- a) Rozhovor: Vyjmenuj 4 základní světové strany. Známe i další směry?
- b) Prohlédni si směrovou růžici a pojmenuj další světové strany.

- c) Úkol: Podle směrové růžice najít v prostoru karty s písmeny, ta doplnit ve správném pořadí podle světových stran do tajenky (Může být zalaminována – stíratelná).
- d) Rozhovor: „Proč je pro nás důležitá orientace?“

2. Přírodní živly

Čas: 15 minut

Pomůcky: čtvrtky A3, tužky, pastelky, fixy

Metody: myšlenková mapa

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

- Úkol: Vytvořit myšlenkovou mapu s popisy a obrázky. „Čím pro nás můžou být živly nebezpečné?“ Každá skupina na jedno vylosované téma: povodeň, déšť, bouřka, vítr, vichřice, sníh, oheň, slunce, horko, sesuv půdy, zemětřesení.

3. Rostliny a živočichové

Čas: 15 minut

Pomůcky: interaktivní tabule

Metody: rozhovor, interaktivní didaktické hry

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

- Rozhovor: „Rostliny a živočichy dělíme podle toho, zda jsou pro nás přínosné – léčivé nebo naopak nebezpečné – jedovaté. Také můžou být ohrožené. Znáte nějaké takové živočichy a rostliny?“
- Poznej živočichy a rostliny na obrázcích a správně zařaď. (Wordwall, 2018)

4. Topografická mapa

Čas: 15 minut

Pomůcky: topografická mapa, kartičky s topografickými značkami a názvy (Příloha č.13)

Metody: popis, vysvětlování, didaktická hra

Forma: skupina

Místo: třída

- a) Žáci si prohlédnou mapu a snaží se ji popsat. Učitel je opravuje a doplňuje další nejmenované části.
- b) Učitel vysvětluje pravidla orientace na mapě: sever na mapě, měřítko, topografické značky, barvy na mapě, vysvětlivky.
- c) Přiřazování názvů topografických značek. Následně je vyhledávají na mapě.

5. Plánování cesty

Čas: 15 minut

Pomůcky: papír, tužka

Metody: brainstorming

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

- a) Téma: „Plánování cesty do přírody“. Na co nezapomenout při plánování cesty, abychom zamezili vzniku úrazů.
- b) Celá skupina nejprve zapisuje slova, slovní spojení, krátké věty k tématu (5 minut).
- c) Společně diskutují o zapsaných slovech a větách a vybírají to nejdůležitější – vyznačí si barevně. (5 minut)
- d) Prezентují to nejdůležitější k tématu. (5 minut)

6. Buzola, světové strany

Čas: 15 minut

Pomůcky: křídly, buzola

Metody: názorně demonstrační, pozorování, popis

Forma: skupina

Místo: venku

- a) Seznámení s buzolou, popis částí. Zorientování buzoly na sever.
- b) Podle buzoly správně nakreslit růžici světových stran.
- c) Rozhlédnout se po okolí a jmenovat předměty podle toho, na jakou světovou stranu se od nás nacházejí.
- d) Pozorovat slunce. Na jaké světové straně je slunce kolem oběda? Na kterou světovou stranu ukazuje náš stín?

7. Horská služba

Čas: 15 minut

Pomůcky: video „Zachraň se, kdo můžeš! – Horská služba“ (11:46)

Metody: výukové video, rozhovor

Forma: hromadná

Místo: třída

- Shlédnutí videa.
- Rozhovor o získaných informacích z videa o horské službě: „Číslo na horskou službu.“ „Kdy ji zavolám?“ a „Vybavení horské služby.“

8. Důležitá čísla znám!

Čas: 15 minut

Pomůcky: interaktivní tabule, počítač, píseň Karol a Kvido: Důležitá čísla znám! (6:49 min)

Metody: poslech písně, názorně demonstrační

Forma: jednotlivci/skupina – dvojice

Místo: třída

- Poslech písně
- Úkol: Nacvičit telefonát přivolání pomoci na tísňovou linku 112. Učitel předvede telefonát přivolání pomoci. Žáci nacvičují ve dvojicích. (Příloha č. 5)

9. Lékárnička a KPZ

Čas: 15 minut

Pomůcky: lékárnička, KPZ, video „Včely, klíšťata, hadi“

Metody: názorně demonstrační, popis, diskuse

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

- a) Lékárnička a její vybavení s sebou do přírody – prohlédnutí, popis.
- b) Krabička poslední záchrany – prohlédnutí, popis.
- c) Shlédnutí krátkého videa „Včely, klíšťata, hadi“ (0:45).
- d) Diskuse o první pomoci při nejčastějších zraněních v přírodě (úpal, úžeh, popáleniny, spálení sluncem, krvácení, tonutí, vosí bodnutí, uštknutí, klíště).

10. Test první pomoci

Čas: 15 minut

Pomůcky: test

Metody: test

Forma: jednotlivci/skupinová

Místo: třída

Vygenerován v testovacím systému na webu Záchraného kruhu.

Další aktivity:

1. Soutěž POOD

Čas: 45 minut

Pomůcky: čtvrtka A4-A3, pastelky/fixy/vodové barvy

Metody: kresba, malba

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

Namalovat nebo nakreslit obrázek nebo plakát do výtvarné soutěže Požární ochrana očima dětí (POOD) na téma: „Nebezpečí doma“ (SH ČMS, 2024).

2. Rozdělení ohně (opékání buřtů)

Čas: 60 minut

Pomůcky: kameny, lopata, suchý materiál na rozdělání ohně, zápalky, buřty, opékací vidlice/větve

Metody: rozhovor, názorně demonstrační

Forma: skupina

Místo: venku – ohniště

- a) Rozhovor: Pravidla rozdělávání ohně.
- b) Žáci se naučí, jak správně připravit ohniště, rozdělat oheň, a nakonec také důkladně uhasit.
- c) Opékání buřtů.

3. Praktický nácvik ošetřování

Čas: 60 minut

Pomůcky: figurína KPR, obvazový materiál, nosítka, případně zdravotník či žáci zdravotnické školy, maskování na zranění

Metody: dovednostně praktická, názorně-demonstrační

Forma: jednotlivec/skupiny

Místo: v různých prostorách školy pro přiblížení realitě (v kuchyňce, v relaxační místnosti, ve třídách na 1. stupni, na schodech, na záchodech, v tělocvičně aj.)

- **Stanoviště:**

- a) Resuscitace – nácvik KPR.
 - b) Obvazová technika – ošetření nejčastějších zranění obvazem a šátkem (odřenina, popálenina, zlomenina, krvácení), škrtidlo.
 - c) Transport zraněných vyznačenou trasou – židlička, podpírání, nosítka.
- 4 pedagogické nebo zdravotnické dozory, instruování a kontrola provádění.
- d) Úpal a úžeh, protišoková opatření – pravidlo 5T (ticho, teplo, tekutiny, tišící prostředky, transport).

5.4 PROJEKTOVÝ DEN 4

Název: Bezpečně ve městě

Klíčová slova: dopravní výchova, na silnici, ve městě, cesta do školy, ošetření úrazů, kolo, inline brusle, koloběžka, chodec, telefonní čísla IZS, orientace ve městě, uniformy

Výstup projektu:

Výtvarná práce – kresba/malba, plakát na téma „Bezpečně ve městě“, do soutěže Požární ochrana očima dětí.

Myšlenková mapa na téma „Bezpečná cesta do školy“.

Dramatizace – scénka : „Nebezpečí na cestě do školy“.

Plán města s vyznačenými důležitými orientačními body.

Organizace projektu: 1. stupeň ZŠ, tělocvična, školní zahrada a hřiště, dopravní hřiště

Vzdělávací cíle projektu:

1. Kognitivní:

- a. Žák se naučí postup telefonování při volání pomoci.
- b. Žák zná telefonní čísla tísňového volání.
- c. Žák vyjmenuje složky IZS.
- d. Žák zná pravidla bezpečného chování při pohybu na pozemních komunikacích, jako chodec, na kole, na koloběžce a dokáže je aplikovat.

2. Afektivní:

- a. Žák je aktivní při plnění úkolů a spolupracuje ve skupině při plnění úkolů.
- b. Žák chápe důležitost ochrany zdraví a její vztah s prevencí úrazů.

3. Psychomotorické:

- a. Žák se naučí praktické ošetření zranění, obvazové techniky.
- b. Žák se bezpečně chová při pohybu na pozemních komunikacích.

Metody v projektu: poslech písničky, výukové video, diskuse, myšlenková mapa, inscenační, rozhovor, didaktické hry, popis, názorně demonstrační, pracovní list, brainstorming, test, kresba/malba, vysvětlování, soutěž, dovednostně-praktická.

Příprava projektu:

- Pomůcky uvedeny u jednotlivých stanovišť.
- 10 stanovišť, 10 pedagogických dozorů na stanovištích.

- Motivační píseň – dataprojektory v každé třídě nebo notebooky či tablety.
- Rozdělení do družstev: Pexeso – dopravní výchova, dopravní značky apod.
- Případně zdravotník, zástupce ČCK či žáci zdravotnické školy.

Úvodní část:

1. Motivační píseň

Čas: 15 minut

Pomůcky: počítač s reproduktory, dataprojektor

Metody: poslech a sledování videa, rozhovor

Forma: hromadná (každá třída samostatně)

Místo: třída

- a) Video s písní na youtube.com - Karol a Kvído: Důležitá čísla (6:49 min). Žáci sledují video, zpívají a mohou i pohybově ztvárnit podle videa.
- b) Rozhovor o situacích z videa, kdy bylo potřeba zavolat pomoc, telefonní čísla IZS.

2. Rozdělení do skupin

- Ve skupinách budou žáci plnit jednotlivá stanoviště.
- Pexeso s dopravními značkami, situacemi apod, důležité, aby byli kartičky očíslované.
- Žáci si vylosují 1 kartičku, najdou shodnou dvojici, pojmenují správně dopravní značku či popíší obrázek. Následně se rozdělí do družstev podle čísel na kartičkách, dle zvoleného maximálního počtu žáků v jednom družstvu (např. čísla 1-4 budou družstvo č. 1, které bude tedy mít 8 členů).

Stanoviště:

1. Vidět a být viděn

Čas: 15 minut

Pomůcky: video: Vidět a být viděn (9:39), interaktivní tabule

Metody: výukové video, diskuse

Forma: hromadná

Místo: třída

- Shlédnutí výukového videa. Diskuse o reflexních prvcích pro chodce a cyklisty.

2. Bezpečná cesta do školy

Čas: 15 minut

Pomůcky: čtvrtka A3, pastelky, tužky, nůžky, lepidlo

Metody: myšlenková mapa

Forma: skupinová

Místo: třída

- Úvodní slovo učitele: „Kdo chodí do školy pěšky, tak už ví, jak se má při pohybu přes komunikaci chovat, aby se vyhnul nebezpečí. Vaším úkolem je vytvořit myšlenkovou mapu na téma: Bezpečná cesta do školy.“
- Úkol: Vytvořit myšlenkovou mapu, slovy a obrázky znázornit zadané téma. Zapojení všech členů skupiny – kresba obrázků na papíry a mohou je vystříhnout a dolepit.

3. Scénka – nebezpečí při cestě do školy

Čas: 15 minut

Pomůcky: -

Metody: inscenační

Forma: skupinová

Místo: třída/venku

- Žáci ve skupinách sami vymyslí, nacvičí a předvedou krátké scénky nebezpečných situací při cestě do školy.

4. Pravidla chování na silnici

Čas: 15 minut

Pomůcky: kvarteto, pexeso (sada Dopravní výchova nebo jiné)

Metody: rozhovor, hra, popis

Forma: skupina, dvojice

Místo: třída

- a) Karetní hra – ve skupině nebo ve dvojicích:

- Kvarteto – Policejní černý Petr + popis obrázků – protiklady, co je správně x špatně.
 - Pexeso – dopravní výchova apod. + popis obrázků.
- b) Rozhovor: Chodec, cyklista/koloběžka – povinná výbava dětí, bezpečný pohyb po komunikaci a na cyklostezce.

5. Orientace v plánu města

Čas: 15 minut

Pomůcky: jednoduchý plán města do skupin, tužky, pastelky

Metody: názorně demonstrační

Forma: dvojice, skupinová

Místo: škola, vycházka do města

- Práce ve dvojicích s jednoduchým plánem města. Žáci si prohlédnou plán, společně v něm vyznačíme naši školu.
- Vysvětlím žákům, že naše škola představuje důležitý orientační bod, který je dobře vidět. Následně se zeptám, jaké další orientační body bychom si mohli vyznačit – žáci zapisují na tabuli orientační body, které si potom tužkou sami vyznačí do plánu.
- Vhodné spojit s vycházkou – kontrola zakreslených důležitých bodů v plánu.

4. Neztratím se?

Čas: 15 minut

Pomůcky: obrázky uniformovaných lidí, pracovní list Požáry – PL č. 4 a 8 (Příloha č. 14)

Metody: rozhovor, pracovní list

Forma: skupinová, jednotlivci

Místo: třída

- a) Rozhovor: Co když se ztratím v neznámém prostředí? Kde to může být? Kam se mám obrátit na pomoc? Obrázky uniformovaných lidí (policista, hasič, voják, pošťák, výpravčí) – lze použít k rozhovoru, popis těchto osob.
- b) Žáci si každý vyplní 2 pracovní listy.

5. Telefonní čísla a přivolání pomoci

Čas: 15 minut

Pomůcky: modely mobilních telefonů, lístek s modelovým telefonátem, tabule, křída/fix na tabuli, telefon

Metody: rozhovor, inscenační

Forma: simulační metoda

Místo: třída

- a) Důležité je znát telefonní čísla na blízké členy rodiny – Rozhovor: „Kdo zná číslo na blízké členy rodiny?“ „Kde je najdeme?“ (v žákovském deníku, v notýsku, v mobilu).
- b) Ukázka telefonátu, popis místa, kde se nacházím. Učitel a jeden žák provádí nácvik správného telefonátu při volání pomoci – čte lístek s modelovým telefonátem. (Příloha č. 5)
- c) Žáci ve dvojici nacvičí vlastní telefonát při požáru a předvedou. Mohou vymyslet vlastní situaci nebo využít obrázků. 1. žák je centrála a 2. žák je volající.
 - Na tabuli návodné otázky: KDO-CO-KDE? KDO volá? CO se stalo? KDE se to stalo?

6. IZS

Čas: 15 minut

Pomůcky: puzzle, obrázky (požární vůz, policie, záchranná služba) připevněné na provázku a tužce k namotávání (Příloha č. 8)

Metody: soutěž, didaktická hra

Forma: jednotlivci, dvojice až šestice

Místo: třída

- c) Soutěž, namotávání provázku na tužku, na druhém konci je připevněný obrázek vozu. Čí vůz bude nejrychlejší?
- d) Puzzle – složit obrázky s telefonními čísly IZS. Popis čísel - Kdy je zavolám?

7. Proč mít přilbu?

Čas: 15 minut

Pomůcky: papír, tužka

Metody: brainstorming

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

- a) Téma: „Proč mít přilbu?“ Celá skupina nejprve zapisuje slova, slovní spojení, krátké věty k tématu (5 minut).
- b) Společně diskutují o zapsaných slovech a větách a vybírají to nejdůležitější – vyznačí si barevně. (5 minut)
- c) Prezентují to nejdůležitější k tématu. (5 minut)

8. Test dopravní výchova

Čas: 15 minut

Pomůcky: test

Metody: test

Forma: jednotlivci/skupinová

Místo: třída

Vygenerován v testovacím systému na webu Záchraného kruhu.

Další aktivity:

1. Soutěž POOD

Čas: 45 minut

Pomůcky: čtvrtka A4-A3, pastelky/fixy/vodové barvy

Metody: kresba, malba

Forma: jednotlivci/skupina

Místo: třída

Namalovat nebo nakreslit obrázek nebo plakát do výtvarné soutěže Požární ochrana očima dětí (POOD) na téma: „Bezpečně ve městě“. (SH ČMS, 2024)

3. Vycházka po okolí školy

Čas: 45 minut

Pomůcky: plán trasy, psací potřeby

Metody: vycházka, názorně demonstrační, diskuse

Forma: skupinová

Místo: okolí školy

- Společně se žáky stanovíme trasu vedoucí okolo důležitých orientačních bodů. Žáci pozorují okolí a kontrolují si vyznačené body v plánu a opravují. Zároveň si vyznačují nebezpečná místa.
- Všímají si dopravního značení, značení ulic a čísla popisného na domech.
- Po návratu do školy následuje diskuse a zdůvodnění vyznačení nebezpečných míst v plánu.

4. Návštěva dopravního hřiště

Čas: 60-120 minut

Pomůcky: kola, přilby – dopravní hřiště

Metody: dovednostně-praktická

Forma: hromadná

Místo: dopravní hřiště

Žáci si prakticky a bezpečně vyzkouší pohyb na pozemních komunikacích na dětském dopravním hřišti, jako cyklista a chodec.

5. Praktický nácvik ošetřování

Pomůcky: figurína KPR, obvazový materiál, nosítka, případně zdravotník či žáci zdravotnické školy, maskování na zranění

Metody: dovednostně praktická, názorně-demonstrační

Forma: jednotlivec/skupiny

Místo: venku – hřiště, zahrada

- Stanoviště:
 - a) Resuscitace – nácvik KPR.
 - b) Obvazová technika – ošetření nejčastějších zranění obvazem a šátkem (odřenina, zlomenina, krvácení), škrtidlo.
 - c) Otřes mozku, stabilizační poloha. Šok, protišoková opatření (5T).
 - d) Transport zraněných vyznačenou trasou – židlička, podpírání, nosítka.
- 4 pedagogické nebo zdravotnické dozory, instruování a kontrola provádění.

5.5 POPIS A REALIZACE VYBRANÉHO PROJEKTOVÉHO DNE

5.5.1 PŘÍPRAVA

Zvolený projektový den s názvem Oheň a požár, pro 10 stanovišť a následně se každá třída zapojila do výtvarné soutěže POOD.

Příprava pomůcek z vlastních zdrojů, výukových materiálů Záchranného kruhu dostupných ve škole – didaktické sady pomůcek a pracovních listů a materiálů dostupných online na portále v sekci Pro školy. Kontaktování zástupce prevence a OO z řad HZS Karlovarského kraje pro uskutečnění besedy pro žáky.

Každý pedagog a asistent pedagoga na stanovišti měl předem připravené pomůcky pro konkrétní stanoviště.

Žáci přišli na projektový den sportovně oblečení, s obuví vhodnou do tělocvičny, s batohem – svačinou, pitím a psacími potřebami.

5.5.2 CHARAKTERISTIKA ÚČASTNÍKŮ

Vybraný projektový den byl realizován dne 1. února 2024 na Základní škole a Mateřské škole Hazlov pro žáky celého prvního stupně. Počty žáků: v 1.A bylo 10 žáků, ve 2.A bylo 11 žáků, ve 3.A bylo 8 žáků, ve 4.A bylo 5 žáků a v 5.A bylo 12 žáků. Z důvodu vysoké nemocnosti žáků byli do projektového dne zapojeni i žáci 6.A–13 žáků. Celkem se tedy do deseti družstev rozdělilo 59 žáků.

Pedagogové z 1. stupně ZŠ a asistenti pedagoga byli rozmístěni na stanovištích. Dva žáky doprovázel asistent pedagoga (ukrajinský žák a žák s LMP). Žáci 9. třídy pomáhali na stanovištích: Šatny, Tělocvična.

5.5.3 PRŮBĚH DNE

Žáci se nejprve sešli ve svých třídách, poté je vyučující přivedli do tělocvičny, kde proběhlo zahájení v 8:00 h. Na úvod byla připravena beseda s příslušníky HZS Karlovarského kraje ze stanice Cheb. Se třemi hasiči besedovali žáci o práci hasiče, nechyběla názorná ukázka vybavení – výstroje (Příloha č. 15). Následovalo rozdělení žáků do družstev. Každá třída si vylosovala z připravené obálky část puzzle tak, aby byli rovnoměrně rozděleni z každého

ročníku do 10 družstev. Puzzle byly ze zadní strany barevně rozlišeny a podle toho se žáci zařadili do příslušného družstva, složili puzzle a pojmenovali obrázek. Se startovním lístkem s časovým rozpisem plnění stanovišť každé družstvo obdrželo pokyny k rozdělení rolí ve skupině: kapitán – je mluvčí skupiny, zodpovídá za svou skupinu, zapisovatel – zapisuje při plnění úkolů, časoměřič – má startovní lístek a hlídá čas přesunu na stanoviště, hlídač – hlídá, aby se přemísťovali všichni členové skupiny společně mezi stanovišti a aby si nezapomněli batohy. V 9:00 h se skupiny vypravili na stanoviště dle rozpisu.

Svačínová přestávka byla zachována, žáci zůstali svačit ve třídách, kde právě v 9:45 h skončili plnění stanoviště. Vyučující z daného stanoviště odvedl žáky do jídelny na svačinu. Žáci se vraceli zpět do dané třídy, poté kapitán odvedl celé družstvo na další stanoviště. Stanoviště TV a Šatny svačilo v místnosti na pracovní činnosti (u šaten).

Naplánovaný harmonogram se celkově dařilo dodržovat. Na plnění úkolů na jednom stanovišti byl stanoven čas 15 minut. Některým skupinám se dařilo stanoviště splnit za pár minut a pospíchaly na další stanoviště, kde pak musely čekat. Jiné skupiny dodržovaly stanovené časy a trávili vyhrazený čas plněním úkolů nebo diskusí k úkolu s vyučujícím na daném stanovišti. Ve všech skupinách žáci spolupracovali, i přesto, že se v jedné skupině vyskytl žák s problémovým chováním.

Na posledním stanovišti podle časového rozpisu žáci vyplnili dotazník k PD. Poté je vyučující odvedl skupinu do tělocvičny na závěrečné vyhodnocení a ukončení.

Vyhodnoceny byly výstupy ze stanovišť: myšlenková mapa, vymyšlený příběh ze zadaných slov a pracovní list s porozuměním textu. Z vybraných byla vyhotovena nástěnka k PD (Příloha č. 16).

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření k realizovanému projektovému dni pro zúčastněné žáky. Vytvořený anonymní dotazník s celkem 10 otázkami – se 3 uzavřenými, 2 polouzavřenými, 5 otevřenými.

DOTAZNÍK – PROJEKTOVÝ DEN

Jsem: dívka chlapec Třída:

1. Měli jste už někdy ve škole projektový den?

- a. ANO
- b. NE

2. Pokud ano, byl projekt:

- a. jen v naší třídě
- b. ve více třídách
- c. společně na celém 1. stupni
- d. zapojila se celá škola

3. Která činnost se ti líbila?

.....

.....

4. Která činnost se ti naopak nelíbila?

.....

.....

5. Pracovalo se ti dobře ve skupině? Napiš proč?

- a. ANO
- b. NE

6. Co jsi se dnes dozvěděl/a nebo naučil/a nového?

.....

7. Dnešní projektový den se mi celkově:

- a. velmi líbil
- b. líbil se mi
- c. moc mě nenadchnul
- d. vůbec nelíbil

Proč?.....

8. Projektové vyučování ve škole:

- a. by mě bavilo dělat častěji
- b. nevím
- c. nechtěl bych mít častěji

9. Jaké další aktivity by se ti líbily?

10. Máš nápad na další projektový den?

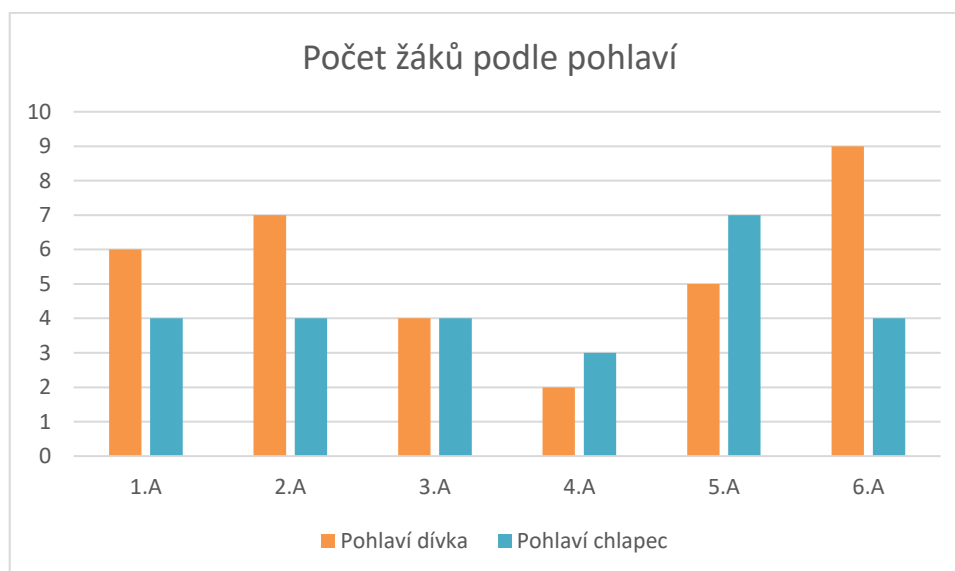
Děkuji Ti za vyplnění dotazníku.

Účastníky byli žáci Základní školy Hazlov z 1.-6. ročníku. Žáci šestého ročníku byli do projektu zapojeni z důvodu vysoké nemocnosti žáků prvního stupně v době konání projektového dne. U některých otázek proto uvedu komentář pro zpřesnění výsledků dotazníkového šetření se zaměřením mé diplomové práce na 1. stupeň ZŠ.

Graf 1: Počet zúčastněných žáků, Zdroj: vlastní

Graf 2: Počet žáků podle pohlaví, Zdroj: vlastní

6.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

V programu MS Excel jsem provedla vyhodnocení dotazníků, zaznamenáním četnosti odpovědí do tabulek a následně vytvoření grafů. Zvolila jsem dva typy grafů: sloupcový a výsečový. Doplnila jsem komentáře pro odlišení odpovědí zúčastněných žáků 6. ročníku.

Otázka č. 1

Graf 3: Otázka č.1, Zdroj: vlastní

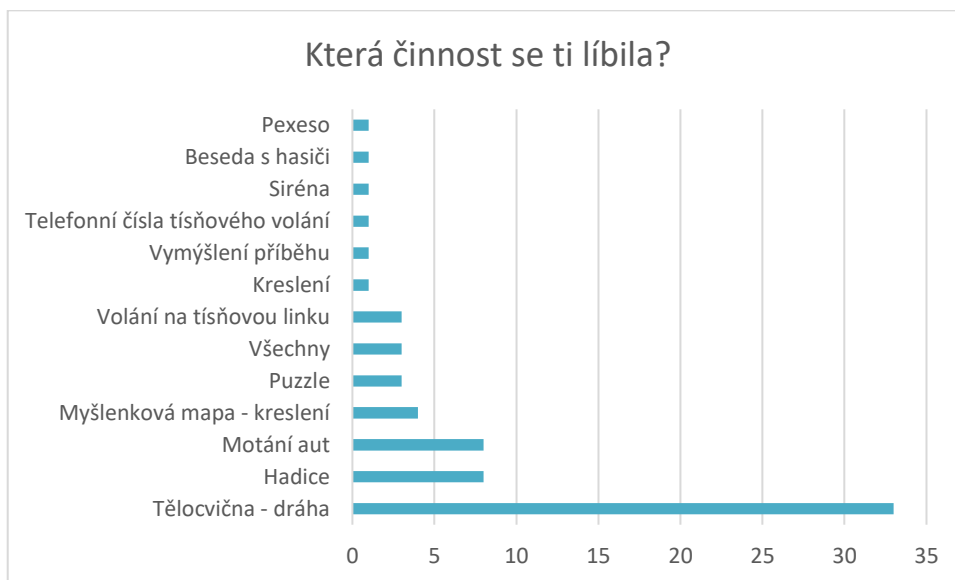
Otázka č. 2

Graf 4: Otázka č. 2, Zdroj: vlastní

Projektové dny se ve vybrané škole uskutečňují pravidelně každý měsíc.

Otázka č. 3

Graf 5: Otázka č. 3, Zdroj: vlastní

Žákům 6. ročníku se líbila stanoviště: 5x družina (motání a puzzle), 3x hadice, PL s vyhledáváním informací na kartách, myšlenková mapa, pexeso JHP, 3x tělocvična, siréna, volání na tísňovou linku, vymýšlení příběhu. Jsou stále hrají a mají rádi pohybové aktivity.

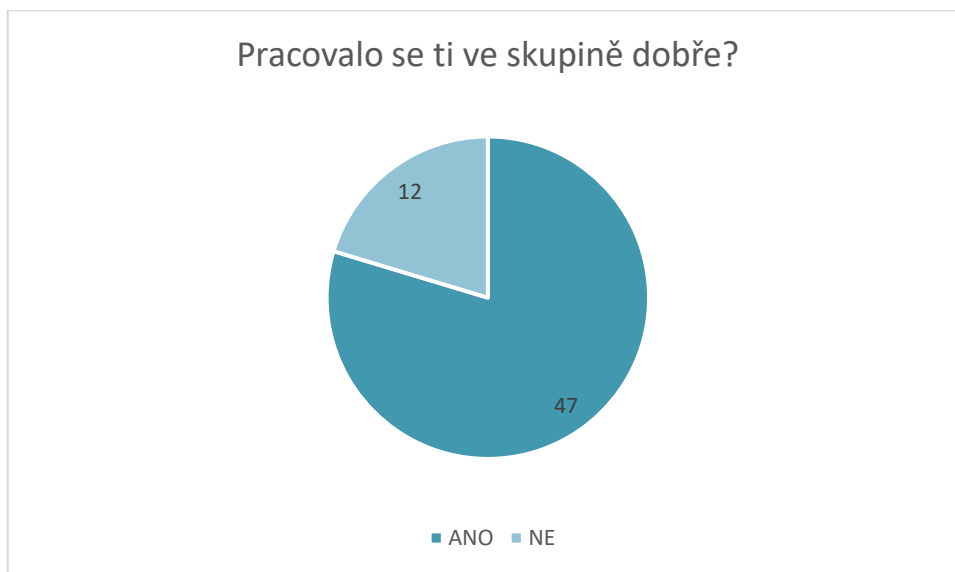
Otázka č. 4

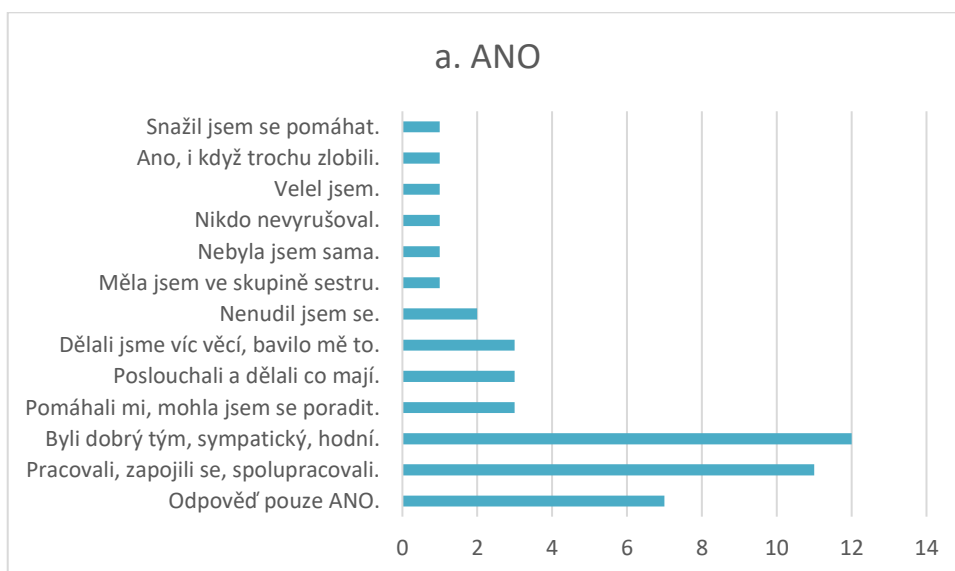
Graf 6: Otázka č. 4, Zdroj: vlastní

Žákům 6. ročníku se nelíbila: 2x pexeso JHP, 4x myšlenková mapa, vymýšlení příběhu, 2x tísňové volání, tělocvična. Pouze 3 žáci nevedli žádnou činnost, což je pozitivní v hodnocení PD.

Otázka č. 5

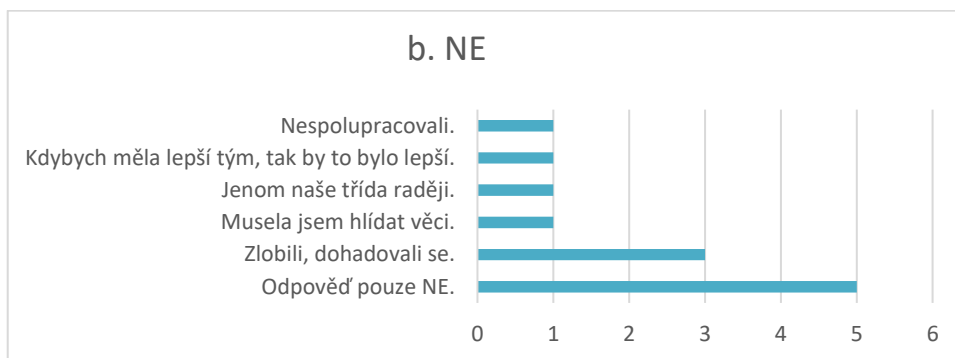

Graf 7: Otázka č. 5 - počet žáků v poměru odpovědí, Zdroj: vlastní

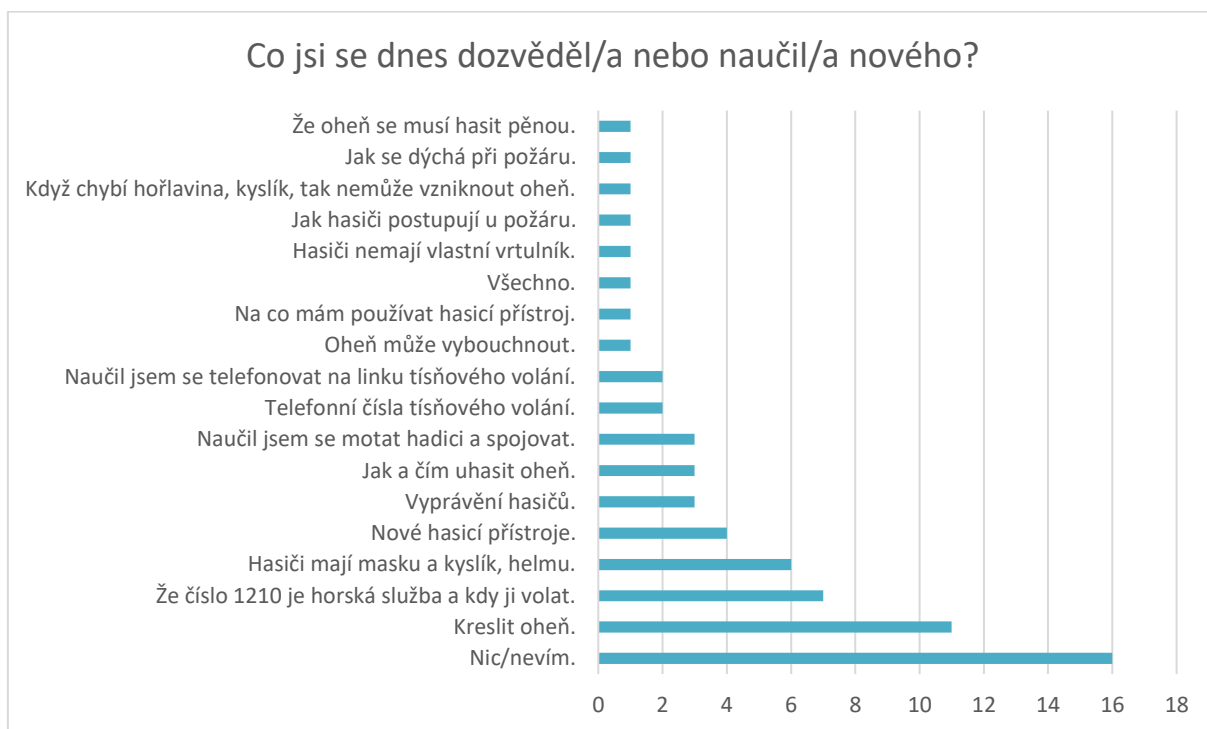
Graf 8: Otázka č. 5 - odpověď ANO, Zdroj: vlastní

Pouze dva žáci 6. ročníku uvedli, že se jim ve skupině nespolupracovalo dobře, ostatní hodnotili skupinu pozitivně.

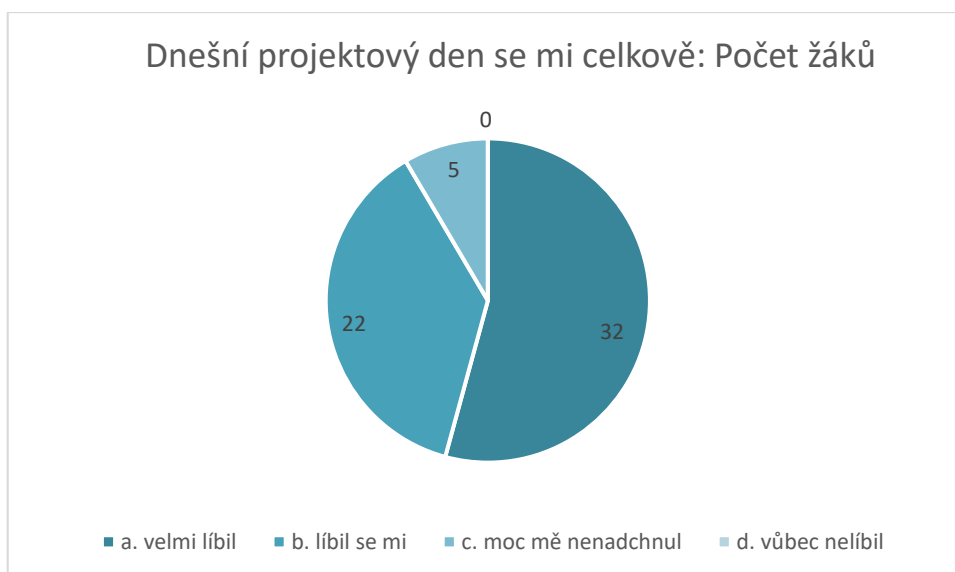
Graf 9: Otázka č. 5- odpověď NE, Zdroj: vlastní

Otázka č. 6

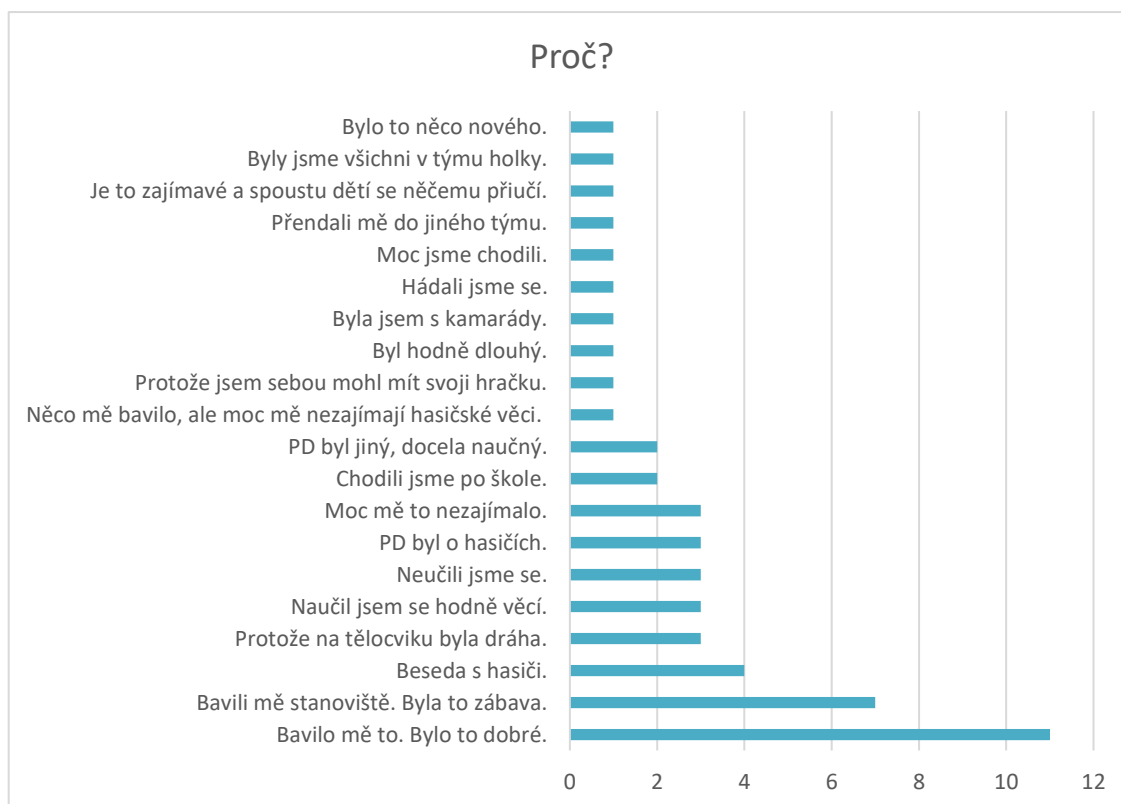
Graf 10: Otázka č. 6, Zdroj: vlastní

Otázka č. 7

Graf 11: Otázka č. 7 - počet žáků v poměru odpovědí, Zdroj: vlastní

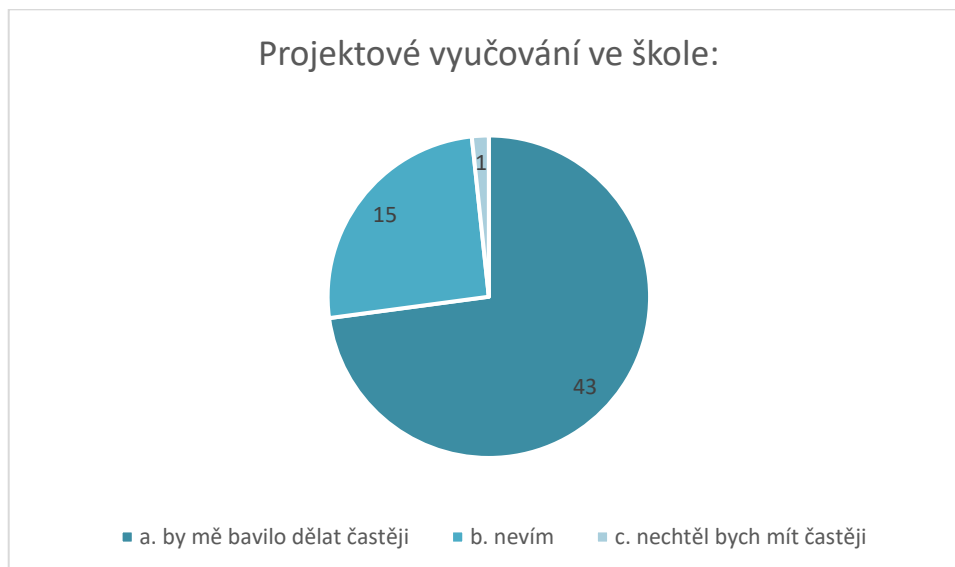
Odpovědi žáků 6. ročníku: velmi líbil – 2 krát, líbil se mi – 10 krát, moc mě nenadchnul – 1 krát, vůbec nelíbil – 0 krát. Celkově u žáků převažovalo pozitivní hodnocení PD.

Graf 12: Otázka č. 7 - Proč?, Zdroj: vlastní

Žáci 6. ročníku uvedli: nemuseli jsme se učit, velmi se mi to líbilo, 2x bylo to zábavné, dráha na tělocviku, 3x naučné a nové, bavilo ale nezajímali mě hasičské věci, v týmu všechny holky, 4 nevěděli nebo je to moc nebavilo.

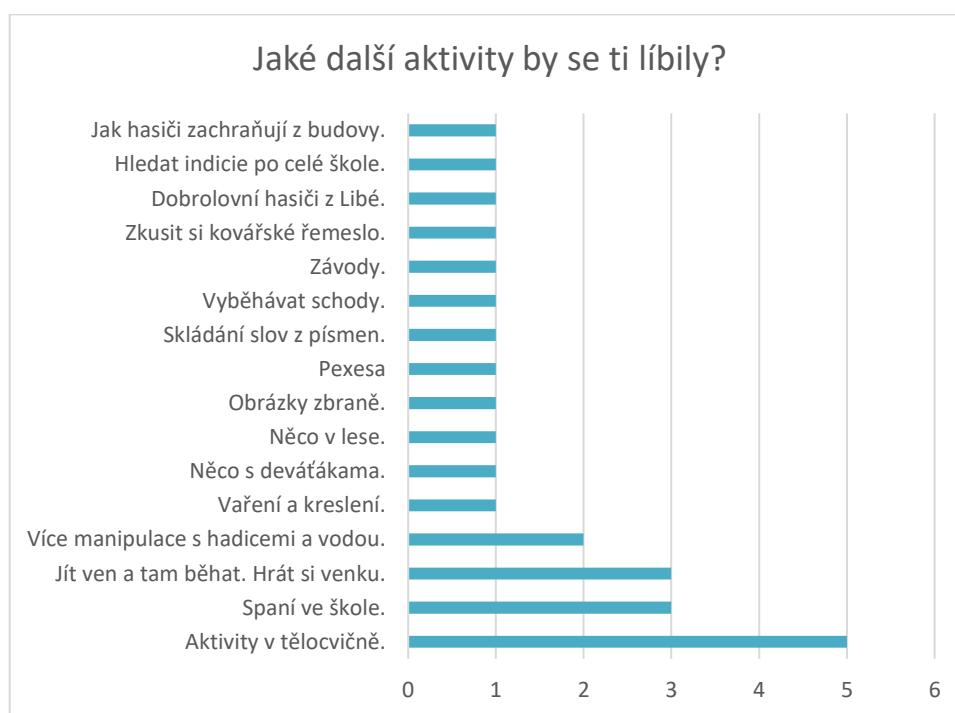
Otázka č. 8

Graf 13: Otázka č. 8 - počet žáků v poměru odpovědí, Zdroj: vlastní

Devět žáků 6. ročníku uvedlo, že by je bavilo dělat častěji PD a 4 žáci uvedli nevím.

Otázka č. 9

Graf 14: Otázka č. 9, Zdroj: vlastní

Návrhy na další aktivity uvedli žáci 6. ročníku: jít ven, hledat indicie po celé škole, něco s deváťákama, zvířata, záchrana z budovy, 2x spaní ve škole, vyměnění rolí učitel-žák.

Otázka č. 10

Graf 15: Otázka č. 10, Zdroj: vlastní

Návrhy na další PD od žáků 6. ročníku byli: 4x žádný, 3x policie, záchranáři, horská služba, 2x vojáci, 2x filmový den, 2x sporty, zvířata, dostat věci které si přejeme, 4 uvedli ne.

7 DISKUZE

Podle teoretických východisek zjištěných v literatuře a dostupných zdrojích jsem vytvořila návrhy projektových dnů tematicky zaměřené na oblast ochrany člověka za mimořádných událostí. Inspirovala jsem se již vytvořenými tématy Záchraného kruhu a využila jimi poskytnuté materiály. Aplikací projektu v praxi jsem si ověřila realizovatelnost navržených aktivit, formou různorodých a inovativních vyučovacích metod, jako je brainstorming, myšlenkové mapy, inscenační metoda, jsem podpořila jejich atraktivitu u žáků. Aktivity byly voleny nenáročné – věkový rozptyl 1.-5. ročník, tak aby je měli šanci zvládnout všichni žáci nebo si dokázali pomoci starší mladším.

Podařilo se naplnit cíl realizace projektového dne se žáky celého prvního stupně, navíc se zapojením žáků 6. ročníku, a vyplnění dotazníků všemi zúčastněnými žáky.

Žáci se bez problémů rozdělili do skupin. Pouze v jedné skupině vyučující přesunuli jednoho žáka, z důvodu předchozího opakovaného nevhodného chování s jiným žákem, se kterým měl být ve skupině. Hladký průběh dne a dodržení časového harmonogramu pomohl vytvořený startovní lístek s rozpisem pro každé družstvo, který měli dodržovat. Celkově se podařilo dodržet časové rozvržení a střídání družstev na stanovištích. Některé skupiny byly i dříve hotové, než byl časový limit 15 minut na stanovišti. Problém se vyskytl pouze na stanovišti v tělocvičně, kdy vyučující nedodržel časové rozmezí a pouštěl některé skupiny dříve a následně po svačínové pauze vzal skupinu na stanoviště dříve, ta potom musela čekat na dalším stanovišti.

Zpětná vazba od žáků v dotaznících i mimo ně byla vesměs pozitivní, až na pár výjimek. Z vyhodnocení dotazníkového šetření vyplynulo, že největší úspěch měly u žáků pohybové aktivity s hadicemi a dráha v tělocvičně. Motivovali je také hry a soutěže. Nejméně populární byly aktivity spojené se čtením a psaním, vymýšlením příběhu. Beseda s hasiči byla velice motivační – setkání s opravdovými hasiči spojená s prohlídkou výstroje. Aktivity byly promyšlené, podrobně připravené včetně pomůcek a popisů pro vyučující na stanovištích, různorodého charakteru – metody, činnosti se lišili, nic se neopakovalo.

Metodická doporučení k využití navržených projektových dnů: Doporučuji instruovat všechny dozory na stanovištích a požádat je o dodržování časového harmonogramu. Důkladně připravit pomůcky, které lze opakovaně využít ve vyučování či volnočasových

aktivitách. Při rozdělování do družstev je vhodné začít nejstaršími žáky, ti se lépe orientují a porozumí pokynům, dokážou si tak mladší žáky zorganizovat, a k nim se postupně přiřazují mladší. Výstupy z projektového dne lze dále použít a vytvořit nástěnku plakátů, výtvarných a literárních prací, myšlenkových map, zúčastnit se soutěže POOD. Maximálně využít praktické činnosti a dovednostní úkoly, názornost, propojit s exkurzí, výletem či besedou s odborníky z praxe. Stanoviště lze obměňovat, realizovat kdykoli během vyučování i mimo něj – ve školní družině, na zájmových kroužcích, zadat jako dobrovolný úkol. Kombinovat různorodé metody a formy vyučování, což zvyšuje motivaci žáků a zájem o téma.

Má očekávání od diplomové práce se naplnila. Drobné nedostatky jsou ponaučením a cennou zkušeností do budoucna. Návrhy PD mohou posloužit nejen pedagogům, ale i ostatním zájemcům, kteří pracují s mládeží.

ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo vytvořit návrhy projektových dnů s tematikou Záchraného kruhu pro žáky 1. stupně ZŠ.

Teoretická část diplomové práce popisuje projektovou výuku, stručně nastiňuje její historický vývoj, důležité rysy, vlastnosti projektů a fáze při jejich plánování a realizování. Dále popisuje učitele a žáka při projektovém vyučování. Problematiku ochrany obyvatelstva na 1. stupni ZŠ rozebírá z hlediska legislativy, pohledu Hasičského záchraného sboru a školního Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Popisuje činnost Asociace Záchraný kruh.

Projektové vyučování na školách je dnes často realizováno. Jedním z důvodů jsou novelizace rámcových vzdělávacích programů v posledních letech, jež požadují zařazování průřezových témat, uplatňování mezipředmětových vztahů, rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Pokud je projektová výuka kvalitně připravena, lze tyto požadavky naplňovat.

Jedním z hlavních rysů projektového vyučování je propojování s praktickým životem, osobní zkušeností, což lze dobře uplatnit při zařazování tématu ochrany člověka za mimořádných událostí do výuky. Ochrana svého zdraví za mimořádných situací je třeba učit děti již od útlého věku. Této problematice se široce věnuje Asociace Záchraný kruh, a to v mnoha oblastech, především preventivně-vzdělávací a podpoře vzájemné spolupráce složek Integrovaného záchraného systému. Proto jsem ji zvolila jako stěžejní inspiraci při vytváření projektových dnů.

Vytvořila jsem čtyři návrhy projektových dnů a jeden z nich zrealizovala na Základní škole Hazlov, kde pracuji jako asistentka pedagoga. Tím jsem splnila další z dílčích cílů. Při tvorbě projektů jsem využila několikaletých osobních zkušeností z praxe jako vedoucí kolektivu mladých hasičů a stěžejní materiály z databáze Záchraného kruhu. Propojila jsem tak projektové vyučování a možnost zařazování problematiky ochrany člověka v mimořádných událostech do výuky na 1. stupni ZŠ.

Děti mladšího školního věku si rádi hrají, pohybují se, mají rádi obrázky, zábavu, a to vše si myslím lze v projektovém vyučování propojit. Navíc podpořit kompetence, na které klade důraz RVP ZV, mimo jiné podpora samostatnosti, rozvoj dovedností a vědomostí získaných osobní zkušeností, rozvoj komunikačních schopností a spolupráce, vyhledávání informací

aj. Nabídnout žákům to co je zajímavá a motivovat je směrem podporujícím zvědavost, samostatnost, kreativitu, objevovat v přirozeném prostředí, podporovat vztah k přirozenému pohybu a s tím vším spojené uvědomění si ochrany svého zdraví.

Věřím, že moje diplomová práce bude přínosná kolegům pedagogům i jiným zájemcům ve školních a volnočasových aktivitách dětí a mládeže.

RESUMÉ

Diplomová práce se zabývá projektovým vyučováním na 1. stupni základních škol. Teoretická část práce popisuje projektovou výuku a její specifika u žáků mladšího školního věku. Cílem praktické části je vytvoření čtyř návrhů projektových dnů na vybraná témata Záchraného kruhu. Dále realizace vybraného projektového dne. Vyhodnocením dotazníkového šetření vytvořit metodická doporučení pro zájemce.

Hlavním cílem je ověření, zda je vhodné zařazovat projektové vyučování do výuky dětí mladšího školního věku a zároveň možnosti zařazování problematiky ochrany člověka v mimořádných událostech ve výuce na 1. stupni ZŠ.

SUMMARY

This thesis deals with project-based learning at the primary school level. The theoretical part of the thesis describes project-based learning and its specifics for pupils of younger school age. The aim of the practical part is the creation of four project day proposals on selected topics of the Rescue Circle. Furthermore, the implementation of the selected project day. Evaluating the questionnaire survey to create methodological recommendations for those interested.

The main objective is to verify whether it is appropriate to include project teaching in the teaching of younger school-age children and also the possibility of including the issue of human protection in emergencies in the teaching of primary school.

SEZNAM LITERATURY

1. COUFALOVÁ, Jana, 2006. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-958-0.
2. ČAPEK, Robert, 2015. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3450-7.
3. ČESKÁ REPUBLIKA, 2000. *Zákon č. 239/2000 Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Parlament ČR,
4. DANIEL, Radek. 2011. *Neobyčejná dobrodružství pro neobyčejné kluky a holky*. Praha: Advent-Orion. ISBN 978-80-7172-068-3.
5. KRATOCHVÍLOVÁ, Jana, 2016. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8163-5.
6. MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Vlastimil. 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5.
7. MARTÍNEK, Bohumír a kol, 2003. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Praha: MV GŘ HZS. ISBN 80-86640-08-6.
8. MERTOVÁ, Markéta, SLANÁ REISSMANNOVÁ, Jitka, 2021. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: metodický materiál pro učitele ZŠ*. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN isbn978-80-7616-091-0.
9. PETTY, Geoffrey, 2013. *Moderní vyučování*. 6. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0367-4.
10. SKALKOVÁ, Jarmila, 2007. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1821-7.
11. ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar, 2019. *Pedagogika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5511-3.

ONLINE ZDROJE

12. Asociace Záchraný kruh, z. s. *Asociace Záchraný kruh*. Online. © 2005-2024a. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/>. [cit. 2023-12-01].

13. Asociace Záchranný kruh, z. s. *Asociace Záchranný kruh: Pro školy*. Online. © 2005-2024b. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-skoly/>. [cit. 2024-03-07].
14. Asociace Záchranný kruh, z. s. *Testovací systém*. Online. Záchranný kruh. © 2005-2024c. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-skoly/testovaci-system/testovaci-system.html>. [cit. 2024-03-09].
15. Hasičský záchranný sbor České republiky. *Ochrana obyvatelstva: Právní předpisy a koncepční materiály*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>. [cit. 2024-04-06].
16. Hasičský záchranný sbor České republiky. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Činnost Hasičského záchranného sboru v rámci přípravy obyvatelstva*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-v-ramci-pripravy-obyvatelstva.aspx>. [cit. 2023-11-25].
17. Ministerstvo vnitra - generální ředitelství HZS ČR. *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti*. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-pomucka-pro-rozvoj-a-realizaci-preventivne-vychovne-cinnosti.aspx>. [cit. 2024-04-06].
18. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. Praha: MŠMT, 2023. Dostupné z <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>. [cit. 2024-01-16].
19. SH ČMS. *Mládež - Vedoucí a instruktoři kolektivu mladých hasičů*. Online. Vzdělávání členů SH ČMS. 2014. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=170&subhead=462>. [cit. 2024-03-08].
20. SH ČMS. *Požární ochrana očima dětí*. Online. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. 2024. Dostupné z: <https://www.dh.cz/index.php/usek-prevence/pozarni-ochrana-ocima-deti-a-mladeze>. [cit. 2024-03-07].
21. SH ČMS. *Rámcové organizační zabezpečení ZHVB 2023*. Online. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. 2023. Dostupné z: <https://mladez.dh.cz/index.php/volnocasove-aktivity/zhvb/1155-ramcove-organizacni-zabezpeceni-zhvb-2023>. [cit. 2024-03-07].

22. WORDWALL. *Jedovaté rostliny - Výukové zdroje*. Online. 2018. Dostupné z: <https://wordwall.net/cs-cz/community/jedovat%C3%A9-rostliny>. [cit. 2024-03-10].

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ**Obrázky**

Obrázek 1: Web Asociace Záchranný kruh (2024)	26
---	----

Grafy

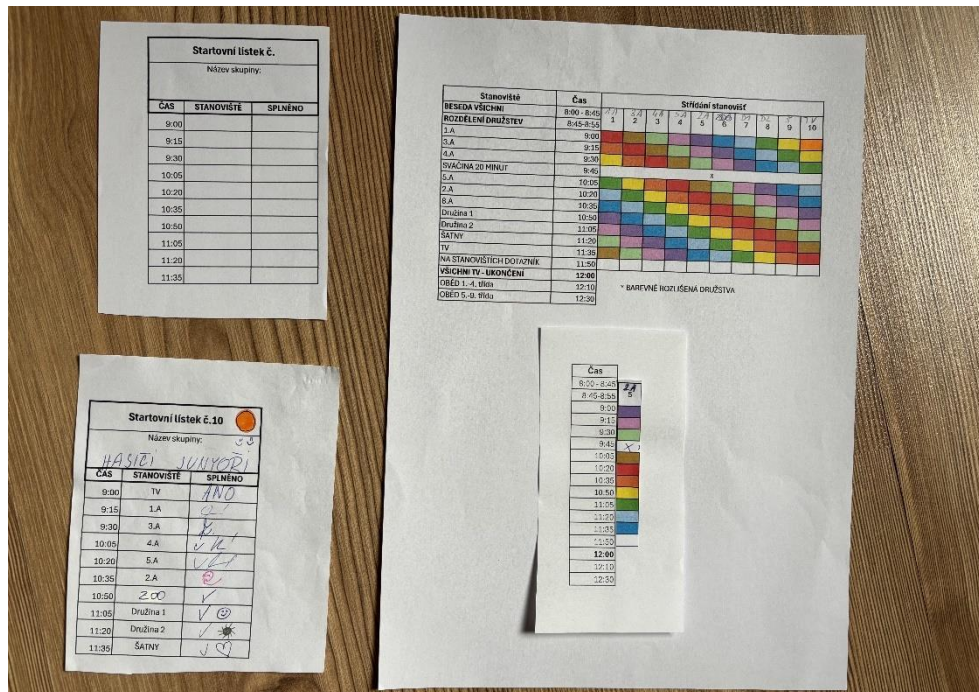
Graf 1: Počet zúčastněných žáků.....	62
Graf 2: Počet žáků podle pohlaví.....	62
Graf 3: Otázka č. 1	63
Graf 4: Otázka č. 2	63
Graf 5: Otázka č. 3	64
Graf 6: Otázka č. 4	64
Graf 7: Otázka č. 5	65
Graf 8: Otázka č. 5 – odpověď ANO	65
Graf 9: Otázka č. 5 - odpověď NE	66
Graf 10: Otázka č. 6	66
Graf 11: Otázka č. 7 – počet žáků v poměru odpovědí	67
Graf 12: Otázka č. 7 – Proč?	67
Graf 13: Otázka č. 8 – počet žáků v poměru odpovědí	68
Graf 14: Otázka č. 9	68
Graf 15: Otázka č. 10	69

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 – Startovní lístky a rozpis družstev (zdroj vlastní)
- Příloha č. 2 – Puzzle rozdělení do skupin (zdroj vlastní)
- Příloha č. 3 - Ohňový trojúhelník (SHČMS, 2023)
- Příloha č. 4 – PL tísňové volání a karty (zdroj vlastní, Asociace záchranný kruh, 2005-2024a)
- Příloha č. 5 – Nácvič volání na tísňovou linku (zdroj vlastní, Asociace záchranný kruh, 2005-2024a)
- Příloha č. 6 – Pexeso JHP a přiřazování PHP (SH ČMS, 2014)
- Příloha č. 7 – Druhy sirény
- Příloha č. 8 – Vozidla IZS a telefonní čísla (zdroj vlastní, Asociace záchranný kruh, 2005-2024a)
- Příloha č. 9 – Zapojování hadic (zdroj vlastní)
- Příloha č. 10 – Příběh: Hrátky s elektřinou (Daniel, 2011)
- Příloha č. 11 – Sada výukových materiálů (Asociace záchranný kruh, 2005-2024a)
- Příloha č. 12 – Směrová růžice, tajenka (zdroj vlastní)
- Příloha č. 13 – Topografická mapa a značky (zdroj vlastní)
- Příloha č. 14 – Pracovní listy Záchranného kruhu (Asociace záchranný kruh, 2005-2024a)
- Příloha č. 15 – Ukázka výstroje hasiče (zdroj vlastní)
- Příloha č. 16 – Nástěnka z výstupů PD (zdroj vlastní)

PŘÍLOHY

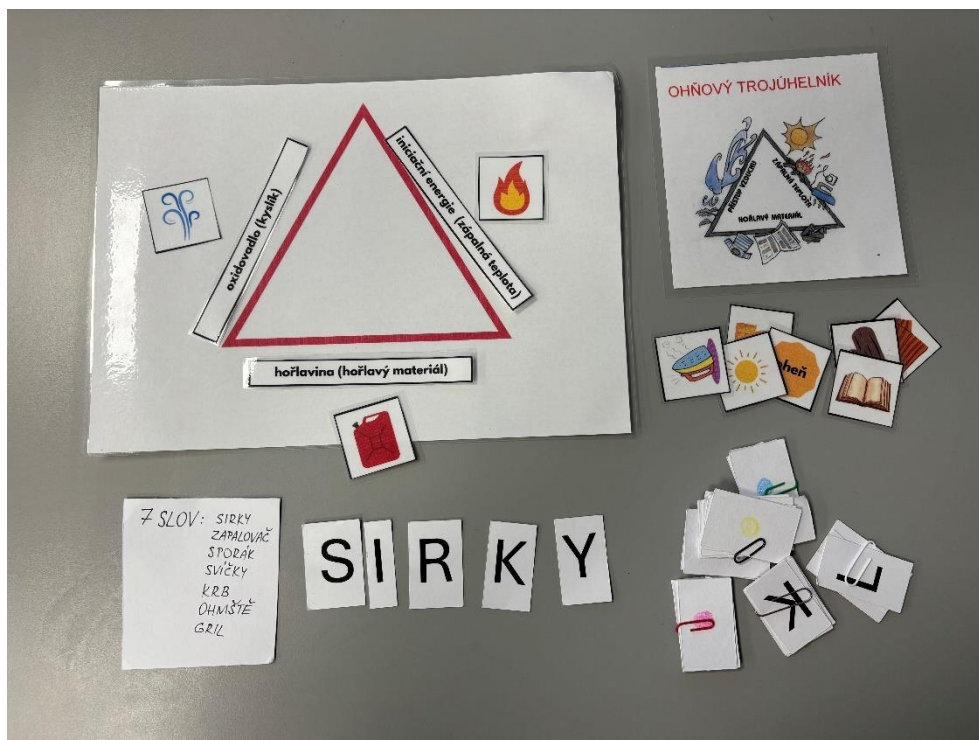
PŘÍLOHA Č. 1 - STARTOVNÍ LÍSTKY A ROZPIS DRUŽSTEV

PŘÍLOHA Č. 2 - PUZZLE ROZDĚLENÍ DO SKUPIN

PŘÍLOHA Č. 3 - OHŇOVÝ TROJÚHELNÍK

PŘÍLOHA Č. 4 – PRACOVNÍ LIST A KARTY TÍŠŇOVÉ VOLÁNÍ

Pracovní list – Tísňová volání

Vypracuj odpovědi na otázky za pomoci textů rozmístěných na 5 stanovištích.

1. Kdy mohu volat číslo 112?
2. Dovoláš se na linku 112 po celé Evropě?
3. Kdo obsluhuje linku 112?
4. Jsou telefonní čísla tísňového volání bezplatná?
5. Policii mohu volat na telefonní čísla:
6. Pokud je potřeba provádět záchranné nebo likvidační práce, tak volám:
7. Na kterou linku je možné volat i bez vložené SIM karty v telefonu?
8. Číslo 155 volám, když:

9. Policii ČR volám, když:
10. Telefonní číslo 1210 volám při:
11. Co jsem se dozvěděl zajímavého:
-

112 - TÍŠŇOVÉ VOLÁNÍ

- jednotné evropské číslo tísňového volání – SOS
- k oznámení jakékoliv mimořádné události

Pokud si nejste jisti, volejte číslo 112, které je provozováno současně s národními tísňovými čísly a je určeno k oznámení jakékoliv mimořádné události, zejména pokud ji bude řešit více složek Integrovaného záchranného systému.

V České republice obsluhuje linku 112 spolu s tísňovým číslem 150 Hasičský záchranný sbor České republiky.

Volání na čísla **150, 155, 156 a 158** je sice bezplatné, avšak v případě předplacených SIM karet je nutné mít na kartě alespoň minimální kredit (*tj. karta nesmí být zcela vybita*).

Naproti tomu číslo 112 (rovněž bezplatné) má několik zásadních výhod:

1. Je možné na toto číslo volat i bez vložené SIM karty.
2. Na toto číslo lze volat i prostřednictvím sítí ostatních operátorů (čili v zahraničí i bez aktivovaného roamingu nebo tuzemsky i v místech, kde Váš operátor nemá pokrytí svým signálem).
3. Na toto číslo lze volat i přes zamknutou klávesnici mobilního telefonu.
4. Umožňuje odbavování tísňových volání v češtině, angličtině, němčině a dalších světových jazycích.

POZOR ! Vždy je identifikováno číslo volajícího, případně IMEI mobilního telefonu. Vždy jsou předávány údaje o lokalizaci polohy volajícího. Každé volání je zpětně dohledatelné – o všem existují záznamy.

150 – HASIČI (Hasičský záchranný sbor - HZS)

Je určeno k oznámení požárů, živelních pohrom, havárií a nehod – tedy všude tam, kde je nutné provádět záchranné nebo likvidační práce. (hašení, vyprošťování, likvidace nebezpečné látky apod.).

Číslo tísňového volání 150 je odbavováno na operačním středisku Hasičského záchranného sboru ČR (HZS ČR) společně s tísňovým číslem 112.

155 – ZÁCHRANKA (Zdravotnická záchranná služba - ZZS)

Číslo 155 volejte vždy, došlo-li k náhle poruše zdraví, úrazu nebo nehodě se zdravotními následky.

Volejte zejména tehdy, jestliže jde o tyto stavy:

- neobvyklé tlaky či bolest na prsou
- potíže s dechem, dušnost
- porucha vědomí, bezvědomí, křeče
- vážnější úraz
- otrava léky či chemikáliemi
- a další vážné stavy

V případě, že se jedná o dlouhodobě trvající poruchu zdraví bez neobvyklého zhoršení, volejte, dle potřeby, lékařskou službu první pomoci.

158 – POLICIE (Policie ČR - PČR)

Číslo 158 volejte vždy, došlo-li k narušení veřejného pořádku a bezpečnosti, při vzniku trestných činů a při potřebě šetření dopravních nehod nebo usměrňování bezpečnosti a plynulosti silničního provozu.

Číslo 158 je odbavováno na operačním středisku Policie ČR.

156 - MĚSTSKÁ (obecní) POLICIE

Voláme ve městech, kde víme, že je zřízená Městská policie (není ve všech městech a obcích).

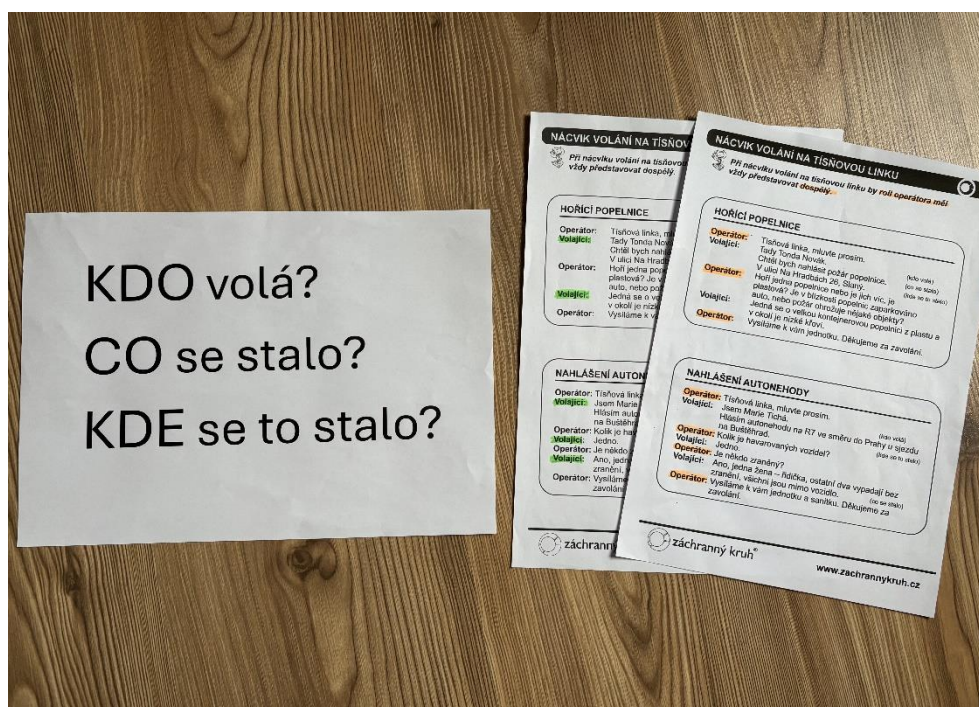
1210 - Horská služba (jednotné pro celou ČR)

Číslo 1210 volejte při potížích v horách.

Ať už se jedná o úraz, nehodu, nebo jste pouze zabloudili.

Pomoci se vám může dostat i při zavolání na klasickou tísňovou linku, jako je například **112**.

PŘÍLOHA Č. 5 – NÁCVIK VOLÁNÍ NA TÍŠŇOVOU LINKU

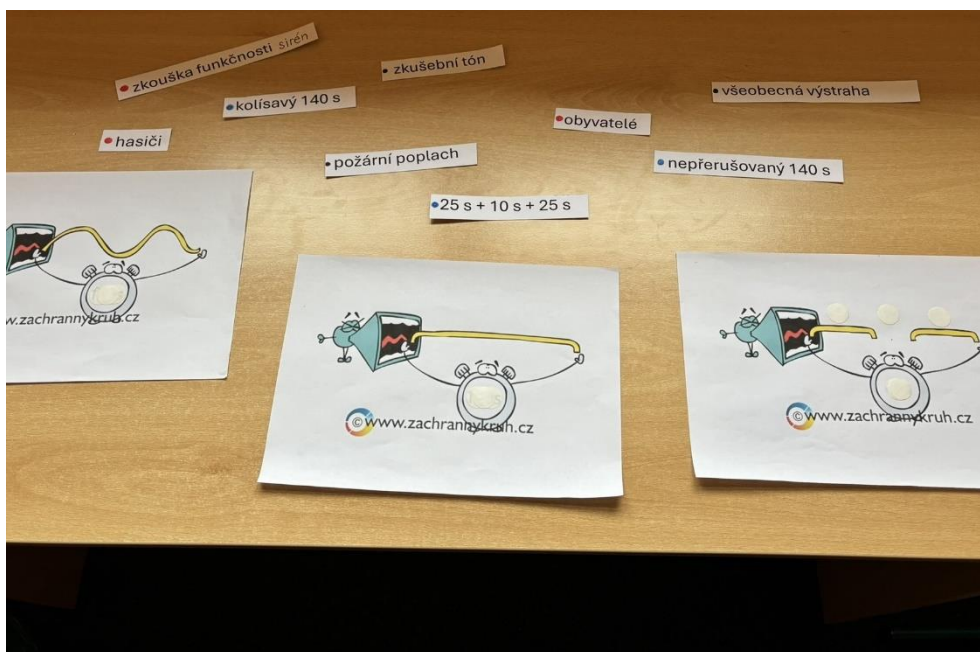

PŘÍLOHA Č. 6 – PEXESO JHP A PŘÍŘAZOVÁNÍ PHP

PŘÍLOHA Č. 7 – DRUHY SIRÉNY

PŘÍLOHA Č. 8 – VOZIDLA IZS A TELEFONNÍ ČÍSLA

PŘÍLOHA Č. 9 – ZAPOJOVÁNÍ HADIC

PŘÍLOHA Č. 10 – PŘÍBĚH: HRÁTKY S ELEKTRÍNOU

Zkrácený příběh z knihy od Radka Daniela „Neobyčejná dobrodružství pro neobyčejné kluky a holky“.

Hrátky s elektřinou

„Vašku, Emo! Než se vrátím z obchodu ať máte uklizený pokojíček,“ zakřičel táta ode dveří.

„No jo,“ zabrblaly děti, a ještě chvíli si hrály.

Pak Vašek zavelel: „Emo, jdeme na to!“ A obě děti se vrhly do uklízení. Na konec Ema vytáhla z komory vysavač. Vašek odvinul šňůru, zapojil ji do zásuvky a cvakl vypínačem. Jenže ouha, vysavač nefungoval.

„Co je?“ Zabrúcel si Vašek a několikrát do přístroje udeřil pěstí. Když to nepomohlo zaběhl do předsíně pro tátův kufřík s náradím.

„Vašku, co chceš dělat?“ zajímala se ustaraně Ema.

„Co asi? Opravím ho!“ Pak z kufříku vytáhl šroubovák a šlýbl se k vysavači. V tu chvíli se vrátil táta z nákupu. Otevřel dveře, a když viděl Vaška se šroubovákem v ruce nad vysavačem, pohotově vytrhl kabel ze zdi a zakřičel: „To snad nemyslíš vážně! Víš, co se ti mohlo stát?“

Děti se lekly a ustrašeně zíraly na rozlíceného tatínka. „C-co, tati?“ zakoktal po chvíli Vašek.

„Mohl jsi dopadnout stejně jako můj spolužák Emil!“

„Co se stalo tvému spolužákovi?“ zajímaly se hned děti.

Tatínek si sedl k dětem na koberec a povídal: „Stalo se to na konci sedmé třídy, dva dny před začátkem letních prázdnin. S hlavou plnou prázdninových plánů jsme dorazili na vlakové nádraží, přes které jsme si každý den krátili cestu. Na jednom z nástupišť stáli naši spolužáci, byla tam i Jitka, která se Emilovi moc líbila. Chtěl se před ní předvést a dostal bláznivý nápad. Zamával na Jitku, aby se ujistil, že ho pozoruje, a potom vylezl na odstavený vlak na poslední koleji. Začal přelézat mezi vagóny, ale tomu bylo málo a vydrápal se nahoru. Když se ale postavil, udělal 1 nebo 2 drobné kroky, z drátů nad jeho hlavou vyšlehl blesk a Emilovým tělem projel elektrický proud. Emil vykřikl, zavravoral a jako hadrový panák dopadl na tvrdou dlažbu. „Emile, prober se!“ Křičel jsem na něj, ale nehýbal se, byl celý popálený. Pak přijela sanitka, naložili ho, ale cestou do nemocnice zemřel. Byli to nejsmutnější prázdniny.“

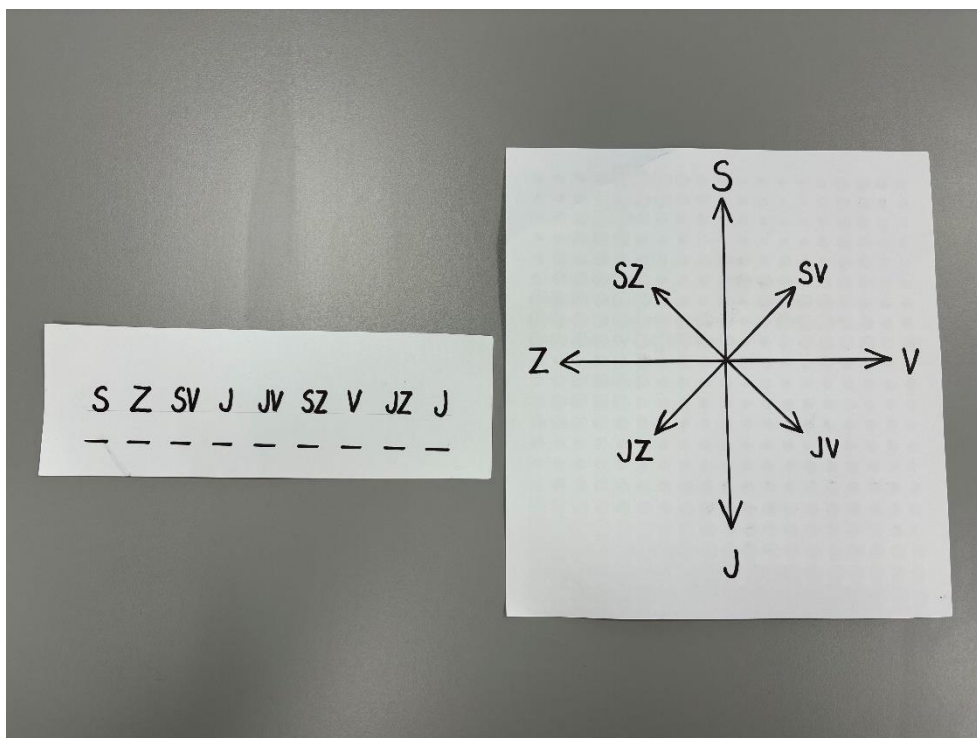
„Vašku, Emo, i když v zásuvce není takové napětí jako v drátech na nádraží, zabít by vás to při troše smůly mohlo. Proto do zásuvek nikdy nic nestrkejte a v žádném případě se nepokoušejte opravovat elektrické spotřebiče.“

Vašek a Ema pokyvovali hlavou a byli rádi, že se táta vrátil domů dřív, než se Vaškovi podařilo odmontovat vrchní kryt vysavače. Kdo ví, jak by to dopadlo. (Daniel, 2011)

PŘÍLOHA Č. 11 – SADA VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

PŘÍLOHA Č. 12 – SMĚROVÁ RŮŽICE A TAJENKA

PŘÍLOHA Č. 13 – TOPOGRAFICKÁ MAPA A ZNAČKY

PŘÍLOHA Č. 14 – PRACOVNÍ LISTY ZÁCHRANNÉHO KRUHU

PŘÍLOHA Č. 15 – UKÁZKA VÝSTROJE HASIČE

PŘÍLOHA Č. 16 - NÁSTĚNKA Z VÝSTUPŮ PD

